

A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2010. október 27.*

A T-24/05. sz. ügyben,

az **Alliance One International, Inc.**, korábban Standard Commercial Corp. (székhelye: Danville, Virginia [Amerikai Egyesült Államok]),

a **Standard Commercial Tobacco Co., Inc.** (székhelye: Wilson, Észak-Karolina [Amerikai Egyesült Államok]),

a **Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd** (székhelye: Vaduz [Liechtenstein])

(képviselek őket kezdetben: M. Odriozola Alén, M. Marañon Hermoso és A. Emch, később: M. Odriozola Alén, M. Barrantes Diaz és A. João Vide ügyvédek)

felpereseknek

* Az eljárás nyelve: angol.

az **Európai Bizottság** (képviselik: F. Castillo de la Torre és É. Gippini Fournier, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

az [EK] 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.238/B.2 – „nyersdohány”-ügy – Spanyolország) 2004. október 20-án hozott C (2004) 4030 végleges bizottsági határozat megsemmisítése iránt benyújtott kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (negyedik tanács),

tagjai: Czúcz O. elnök, I. Labucka és K. O’Higgins (előadó) bírák,

hivatalvezető: C. Kantza tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2009. június 17-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita előzményei

1. *A felperesek és a közigazgatási eljárás*

- 1 A World Wide Tobacco España, SA (a továbbiakban: WWTE) a nyersdohány elsődleges feldolgozásával foglalkozó négy spanyolországi vállalkozás (a továbbiakban: feldolgozók vagy spanyol feldolgozók) egyike.
- 2 A három másik spanyol feldolgozó a következő: a Compañía española de tabaco en rama, SA (a továbbiakban: Cetarsa), az Agroexpansión, SA és a Tabacos Españoles, SL (a továbbiakban: Taes).
- 3 1995 és 1998. május 5-e között a WWTE [alap]tőkéjének kétharmada a Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd (a továbbiakban: TCLT) tulajdonában volt, amely a Standard Commercial Tobacco Co., Inc. (a továbbiakban: SCTC) 100%-os

tulajdonában lévő leányvállalata, amely társaság az amerikai multinacionális Standard Commercial Corp. (a továbbiakban: SCC) 100%-os tulajdonában lévő leányvállalat. A WWTE alaptőkéjének fennmaradó egyharmada a WWTE elnökének és két családtagjának tulajdonában volt.

- 4 A TCLT 1998. május 5-én a WWTE-ben fennálló részesedését 86,94%-ra emelte, miközben a fennmaradó részvények magának a WWTE-nek (9,73%), illetve egy természetes személynek (3,33%) a tulajdonában maradtak. A WWTE 1998 októberében felvásárolta a természetes személy részvényeit, illetve az SCC 0,04%-os közvetlen részesedést szerzett a WWTE-ben. 1999 májusában a TCLT és az SCC 89,64%-ra, illetve 0,05%-ra növelte részesedését a WWTE-ben, miközben a fennmaradó részesedés a WWTE saját tulajdonában maradt.
- 5 Az SCC, az SCTC és a TCLT a jelen ügy felperese. A továbbiakban azon vállalatcsoportra, amelyhez e társaságok tartoznak, Standard csoportként hivatkozunk.
- 6 2001. október 3-án és 4-én az Európai Közösségek Bizottsága – olyan információk birtokában, amelyek szerint a spanyol nyersdohány-feldolgozók és -termelők az EK 81. cikk szerinti jogsértéseket követtek el – az [EK 81.] és az [EK 82.] cikk végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. L 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 14. cikke alapján vizsgálatot folytatott e feldolgozók közül három társaság, a Cetarsa, az Agroexpansión, a WWTE, továbbá az Asociación Nacional de Empresas Transformadoras de Tabaco (a továbbiakban: Anetab) helyiségeiben.
- 7 A Bizottság a Maison des métiers du tabac és a Fédération européenne des transformateurs de tabac helyiségeiben, valamint a Federación nacional de cultivadores de tabaco (a továbbiakban: FNCT) helyiségeiben is folytatott vizsgálatokat 2001. október 3-án, illetőleg 2001. október 5-én.

- 8 2002 januárjában és februárjában a feldolgozók és az Anetab információkat szolgáltat-
tak a Bizottságnak. A Bizottság ezt követően több információkérést intézett a spanyol
feldolgozókhoz, valamint az FNCT-hez a 17. rendelet 11. cikke alapján. A Bizottság
a spanyol földművelésügyi, halászati és élelmezésügyi minisztériumtól szintén kért
információkat a mezőgazdasági termékekre vonatkozó spanyol szabályozást illetően.

- 9 2003. december 11-én a Bizottság megindította a jelen ügyhöz vezető eljárást, és ki-
fogásközlést bocsátott ki, amelyet húsz vállalkozáshoz, illetve egyesüléshez – köztük
a spanyol feldolgozókhoz, az Anetabhoz, az FNCT-hez, a felperesekhez és a Deltafina
SA-hoz – címzett. A Deltafina egy olyan olasz társaság, amelynek fő tevékenysége a
nyersdohány elsődleges feldolgozása és a feldolgozott dohány forgalmazása. Ugyan-
ahhoz a vállalatcsoporthoz tartozik, mint a Taes, tehát ahhoz, amelynek anyavállalata
az amerikai Universal Corp. társaság.

- 10 A szóban forgó vállalkozások és egyesülések hozzáférhettek a Bizottság vizsgálati ira-
taihoz a számukra megküldött CD-ROM-on található másolat formájában, és a Bi-
zottság által felhozott kifogásokra válaszul benyújtották írásbeli észrevételeiket.

- 11 A Bizottság 2004. március 29-én meghallgatást tartott.

- 12 A versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottság-
gal folytatott konzultációt követően és a meghallgatási tisztviselő zárójelentésére te-
kintettel a Bizottság 2004. október 20-án elfogadta az [EK] 81. cikk (1) bekezdésének
alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.238/B.2 – „nyersdohány”-ügy –
Spanyolország) a C (2004) 4030 végleges határozatot (a továbbiakban: megtámadott
határozat), amelynek összefoglalóját az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* 2007. április
19-én tették közzé (HL L 102., 14. o.).

2. A megtámadott határozat

- 13 A megtámadott határozat a spanyol nyersdohánypiacon megkötött és végrehajtott két horizontális kartellre vonatkozik.
- 14 Az első kartell – amelyben a feldolgozók és a Deltafina vettek részt – arra irányult, hogy az 1996 és 2001 közötti időszakban évente rögzítsék az egyes nyersdohányfajták minőségtől független szállítási átlagárának felső határát, és felosszák az egyes nyersdohányfajták azon mennyiségét, amelyet az egyes feldolgozók felvásárolhattak a termelőktől (lásd többek között a megtámadott határozat (74)–(76) és (276) preambulumbekendését). 1999-től 2001-ig a feldolgozók és a Deltafina az egyes nyersdohányfajták és minőségi osztályok „termeltetési szerződésekhöz” és az „egyéb feltételekhez” mellékelt táblázatokban szereplő árkategóriáiban – tudniillik a termelőkénti és termelőcsoportonkénti átlagár alsó határában – is megállapodtak (lásd többek között a megtámadott határozat (77)–(83) és (276) preambulumbekendését).
- 15 A fenti 14. pontban ismertetett kartell a továbbiakban: a feldolgozók kartellje.
- 16 A megtámadott határozatban meghatározott második kartellben a három spanyol mezőgazdasági szakszervezet, azaz az Asociación agraria de jóvenes agricultores (a továbbiakban: ASAJA), az Unión de pequeños agricultores (a továbbiakban: UPA) és a Coordinadora de organizaciones de agricultores y ganaderos (a továbbiakban: COAG), valamint a Confederación de cooperativas agrarias de España (a továbbiakban: CCAE) vett részt. E kartell célja az 1996 és 2001 közötti időszakban évente az egyes nyersdohányfajták és minőségi osztályok „termeltetési szerződésekhöz” illetve „egyéb feltételekhez” mellékelt táblázatokban szereplő árkategóriáinak rögzítése volt (lásd többek között a megtámadott határozat (77)–(83) és (277) preambulumbekendését).

- 17 A fenti 16. pontban ismertetett kartell a továbbiakban: a termelők képviselőinek kartellje.
- 18 A megtámadott határozatban a Bizottság úgy véli, hogy e kartellek külön-külön az EK81.cikk(1) bekezdésébe ütköző –egységes és folyamatos – jogsértést valósítanak meg (lásd többek között a megtámadott határozat (275)–(277) preambulumbekendését).
- 19 A Bizottság e határozat 1. cikkében a feldolgozók kartelljéért való felelősséget a spanyol feldolgozóknak, a Deltafinának, a Dimon Inc.-nek – amely azon vállalatcsoport anyavállalata, amelyhez az Agroexpansión tartozik –, valamint a felpereseknek, a termelők képviselőinek kartelljéért való felelősséget pedig az ASAJA-nak, az UPA-nak, a COAG-nak és a CCAE-nak (a továbbiakban együttesen: a termelők képviselői) tudja be.
- 20 A megtámadott határozat 2. cikkében a Bizottság arra kötelezi e vállalkozásokat és a termelők képviselőit, hogy azonnal vessenek véget az 1. cikkben említett jogsértéseknek, amennyiben ezt még nem tették meg, és a jövőben tartózkodjanak az olyan versenykorlátozó magatartás tanúsításától, amelynek célja vagy hatása e jogsértésekkel azonos vagy egyenértékű.
- 21 A megtámadott határozat 3. cikkében a Bizottság a következő bírságokat szabja ki:

– Deltafina: 11 880 000 euró;

– Cetarsa: 3 631 500 euró;

- WWTE: 1 822 500 euró;

- Agroexpansión: 2 592 000 euró;

- Taes: 108 000 euró;

- ASAJA: 1000 euró;

- UPA: 1000 euró;

- COAG : 1000 euró;

- CCAE : 1000 euró.

²² A megtámadott határozat 3. cikkéből továbbá kitűnik, hogy a felperesek egyetemlegesen felelősek a WWTE-vel szemben kiszabott bírság megfizetéséért, továbbá hogy a Dimon felelős az Agroexpansiónnal szemben kiszabott bírság megfizetéséért.

3. *A megtámadott határozat címzettjei*

- 23 A megtámadott határozat 2.4. pontja a címzettek kérdését taglalja (a megtámadott határozat (357)–(400) preambulumbekzdése).
- 24 Először is a Bizottság e pontban kifejti, hogy nyilvánvaló, hogy a spanyol feldolgozók és a Deltafina a feldolgozók kartelljében, illetve az ASAJA, az UPA, a COAG és a CCAE a termelők képviselőinek kartelljében közvetlenül vettek részt, ezért e vállalkozások, illetve egyesülések mindegyike „köteles a jogsértésért való felelősséget viselni, és következésképpen a [megtámadott határozat] címzettje” (a megtámadott határozat (357) és (358) preambulumbekzdése). A megtámadott határozat (359)–(369) preambulumbekzdésében a Bizottság különösen a Deltafina feldolgozók kartelljében betöltött szerepét értékeli.
- 25 A Bizottság továbbá az egyes leányvállalatok jogsértő magatartásának az anyavállalatoknak való betudhatóságát vizsgálja, kijelentve, hogy a jelen ügyben e kérdés három esetben, vagyis az Agroexpansión, a WWTE és a Taes esetében merül fel (a megtámadott határozat (370)–(400) preambulumbekzdése).
- 26 Ezzel kapcsolatban a Bizottság elsősorban a szerinte ilyen esetekben alkalmazandó elvekre emlékeztet (a megtámadott határozat (371)–(374) preambulumbekzdése).
- 27 Különösen a következőket fejti ki:
- annak megállapításához, hogy az anyavállalatot felelősnek kell-e tekinteni leányvállalata jogsértő magatartásáért, azt kell bizonyítani, hogy „a leányvállalat nem önálló módon határozza meg magatartását a piacon, hanem lényegében az

anyavállalat által megszabott utasításokat követi” (a Bíróság 48/69. sz., Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben 1972. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1972., 619. o.] 132. és 133. pontja);

- az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, amennyiben az anyavállalat a leányvállalatában 100%-os részesedéssel rendelkezik, a Bizottság jogszerűen feltételezheti, hogy az anyavállalat leányvállalata magatartása felett ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol (a Bíróság 107/82. sz., AEG-Telefunken kontra Bizottság ügyben 1983. október 25-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 3151. o.] 50. pontja, a C-286/98. P. sz., Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítéletének [EBHT 2000., I-9925. o.] 29. pontja, valamint a Törvényszék T-305/94–T-307/94., T-313/94–T-316/94., T-318/94., T-325/94., T-328/94., T-329/94. és T-335/94. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság, „PVC II” egyesített ügyekben 1999. április 20-án hozott ítéletének [EBHT 1999., II-931. o.] 961. és 984. pontja);

- ezt a feltételezést „az egyes ügyekre jellemző különös tényezők” megerősítik;

- azon leányvállalatok esetében, amelyek nem állnak az anyavállalat 100%-os tulajdonában, a Bíróság álláspontja szerint az anyavállalat akkor gyakorol befolyást a leányvállalat politikájára, ha az utóbbi a jogsértés elkövetésének időpontjában a leányvállalat többségi tulajdonosa (a fent hivatkozott Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 136. pontja), vagy ha „folyamatosan” tájékoztatást kap az adott leányvállalatról, és közvetlenül határozza meg annak piaci magatartását (a fent hivatkozott AEG-Telefunken kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 52. pontja);

- az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, mint amely a szóban forgó megállapodás szempontjából gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból ez az egység több természetes vagy jogi személyből áll (a Törvényszék T-9/99. sz., HFB és társai kontra Bizottság

ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1487. o.] 66. pontja, amely a Bíróság 170/83. sz. Hydrotherm Gerätebau ügyben 1984. július 12-én hozott ítéletének [EBHT 1984., 2999. o.] 11. pontjára hivatkozik).

- 28 Másodsorban mielőtt az Agroexpansión és a WWTE esetét részletesebben megvizsgálná, a Bizottság a megtámadott határozat (375) preambulumbekkezdésében a következőket jegyzi meg:

„A jelen ügyben a négy spanyol nyersdohány-feldolgozó közül hármat amerikai multinacionális vállalkozások irányítanak (amelyeknek befolyása 100%-os, illetve 90%-os). Más fennálló ténybeli bizonyítékok is azt a vélelmet erősítik meg, miszerint az Agroexpansión és a WWTE piaci magatartása saját anyavállalatuknak tudható be. Ebben a helyzetben a két társaságot – vagyis az anyavállalatot és a leányvállalatot – a [megtámadott] határozatban [...] megállapított jogsértésekért egyetemlegesen felelősnek kell tekinteni.”

- 29 A Bizottság a (375) preambulumbekkezdésben továbbá kifejti, hogy:

„[Ezzel szemben] a kifogásközlést és a felek meghallgatását követően kiderült, hogy az akta bizonyítékai nem alkalmasak ugyanezen állítás igazolására a Universal [...] és a Universal Leaf [Tobacco Co. Inc.] Taesban és Deltafinában fennálló részesedései tekintetében. Ugyanis az anyavállalatok és leányvállalatok közötti társasági jogi viszony[tól eltekintve] az akta nem tartalmaz egyetlen utalást sem a Universalnak [...], és a Universal Leafnek a [megtámadott határozatban] vizsgált eseményekben való tényleges részvételére. Ezért nem lehet e vállalkozásokat az ebben az ügyben hozandó határozat címzettjeinek tekinteni. Ez a megállapítás még inkább megállja a helyét az Intabex [Netherlands BV] esetében, mivel annak az Agroexpansiónban fennálló 100%-os részesedése kizárólag pénzügyi hozzájárulásra korlátozódott.”

- 30 A Bizottság a megtámadott határozat (377)–(386) preambulumbekzdésében az Agroexpansi3n esetét vizsgálja. T3bbek k3z3tt megjegyzi, hogy 1997 m3sodik f3l3ve 3ta e t3rsas3g teljes m3rt3kben – annak 100%-os tulajdon3 le3nyv3llalata, az Intabex Netherlands BV (a tov3bbiakban: Intabex) r3v3n – a Dimon ir3ny3t3sa alatt 3ll. Eb3b3l arra a k3vetkeztet3sre jut, hogy jogszer3en v3elmezhet3, hogy legal3bbis a fenti id3pontt3l kezd3d33en a Dimon az Agroexpansi3n magatart3s3ra t3nylegesen meghat3roz3 befoly3st gyakorolt. A Bizotts3g hozz3f3zi, hogy az akta egy3b elemei – amelyek a megt3madott hat3rozat (379) 3s (380) preambulumbekzd3s3ben fejt ki – is al3t3masztj3k ezt a v3elmeletet. Egy3bir3nt a Bizotts3g elutas3t bizonyos, a Dimon 3ltal a kifog3sk3zl3sre v3laszul megfogalmazott 3ll3t3sokat, 3gy t3bbek k3z3tt azt, hogy megs3rtette volna a h3tr3nyos megk3l3nb3ztet3s tilalm3nak elv3t azzal, hogy az ut3bb3t felel3snek tartja le3nyv3llalata jogs3rt3 magatart3s33ert, mik3zben a Cetarsa anyav3llalata, vagyis a Sociedad estatal de participaciones industriales (a tov3bbiakban: Sepi) felel3s3g3t nem 3llap3totta meg az ut3bbi jogs3rt3 magatart3s33ert. A Bizotts3g ezen elt3r3 b3n3sm3dot azzal a t3nnyel igazolja, hogy a Dimon 3ltal 3ll3tottakkal ellent3tben „az akt[3j]3ban [...] nem szerepel a Cetarsa 3s a Sepi k3z3tt a jelen 3gy t3rgy3ra vonatkoz3 k3zvetlen k3zl3sre val3 utal3s”, hogy „a Sepi Cetars3ban val3 r3szesed3se l3nyeg3ben p3nz3gyi jelleg3nek t3nik, ugyan3gy, mint az Intabex 3s az Agroexpansi3n k3z3tti viszonyban”, hogy „a Cetarsa (az Agroexpansi3nnal ellent3tben) a Sepi csoport mindennem3 doh3nyfeldolgoz3si tevek3nyseg3t foglalja 3ssze, 3s nyilvánval3an elk3l3n3l3 az ir3ny3t3sa”, 3s v3g3l hogy „a Cetarsa a Sepinek nem 100%-os tulajdon3ban 3ll3 le3nyv3llalata” (a megt3madott hat3rozat (384) preambulumbekzd3se).
- 31 A Bizotts3g a fenti 30. pontban kifejtett bizony3t3kok al3p3jn arra a k3vetkeztet3sre jut, hogy a Dimont az Agroexpansi3nnal egy3ttesen felel3s3gre kell vonni az ut3bbinak „a [megt3madott hat3rozatban] meg3llap3tottak szerint 1997 m3sodik f3l3v3t3l 2001. augusztus 10-3ig tan3s3tott magatart3sa miatt” (a megt3madott hat3rozat (386) preambulumbekzd3se).
- 32 A Bizotts3g a megt3madott hat3rozat (387)–(400) preambulumbekzd3s3ben a WWTE eset3t vizsgálja.

- 33 A Bizottság úgy véli, hogy két időszakot kell megkülönböztetni; az 1995-től 1998 májusáig tartó első időszakot és az 1998 májusától a megtámadott határozat meghozataláig tartó második időszakot.
- 34 A Bizottság először a megtámadott határozat (388)–(390) preambulumbekkezdésében a következő megállapításokat teszi az első időszak tekintetében:
- az SCC a TCLT-n (az SCTC leányvállalatán) keresztül a WWTE-ben kétharmados részesedéssel rendelkezett;
  - a WWTE alaptőkéjének fennmaradó egyharmada három természetes személy – vagyis a WWTE elnökének és két családtagjának – tulajdonában volt;
  - a WWTE részvényesi közgyűlése határozatainak elfogadásához az alaptőke legalább 75%-át képviselő részvényesek szavazatára volt szükség;
  - a WWTE igazgatótanácsa a közgyűlés által kinevezett négy főből állt;
  - e tagok közül kettő – többek között a WWTE elnöke, aki elsőbbségi szavazattal rendelkezett – a kisebbségi részvényeseket képviselte;
  - a másik két tag egyike V., az SCC-nek a vállalatcsoport európai tevékenységéért felelős alelnöke volt;

- a WWTE igazgatótanácsa határozatait egyszerű többséggel fogadta el.

35 A Bizottság a megtámadott határozat (391) preambulumbekzdésében a fent felsorolt bizonyítékokból azt a következtetést vonja le, hogy az első időszak alatt a WWTE-t (az SCTC-n és a TCLT-n keresztül) az SCC, valamint a WWTE elnöke és annak családja közösen irányította.

36 Továbbá a Bizottság ugyanezen preambulumbekzdésben említ számos olyan, az ak-tájában szereplő bizonyítékot, amelyek azt támasztják alá, hogy ugyanezen időszak alatt az SCC „és/vagy leányvállalatai” tényleges befolyást gyakoroltak a WWTE Spanyolországban tanúsított magatartására.

37 Végül a Bizottság a megtámadott határozat (392) preambulumbekzdésében kifejti, hogy a hivatkozott bizonyítékokra tekintettel „meg kell állapítani, hogy 1996 és 1998 májusa között az SCC – annak ellenére, hogy leányvállalatai, a TCLT és az SCTC révén csak a WWTE kétharmadával rendelkezett – létre tudott hozni bizonyos mechanizmusokat, amelyek együttesen lehetővé tették számára, hogy leányvállalata spanyolországi tevékenységéről tudomást szerezzen, és így ténylegesen irányítsa leányvállalata üzletpolitikáját”.

38 A Bizottság a megtámadott határozat (393)–(398) preambulumbekzdésében a második időszakkal kapcsolatosan számos olyan bizonyítékot említ, amelyek azt bizonyítják, hogy az SCC 1998 májusától akár közvetlenül, akár az SCTC-n és a TCLT-n keresztül egyedül irányította a WWTE-t, és meghatározó befolyást gyakorolt annak üzletpolitikájára. E tényezők a következők:

- 1998 májusában a TCLT a WWTE-ben fennálló részesedését 86,94%-ra emelte, miközben a fennmaradó részvények magának a WWTE-nek (9,73%), illetve egy természetes személynek (3,33%) a tulajdonában maradtak;

- 1998 októberében a WWTE felvásárolta a természetes személy részvényeit, továbbá az SCC 0,04%-os közvetlen részesedést szerzett a WWTE-ben;

- 1999 májusában a TCLT és az SCC 89,64%-ra, illetve 0,05%-ra növelte részesedését a WWTE-ben;

- a WWTE közgyűlésének szavazásra vonatkozó szabályai nem változtak, ezért 1998 májusa óta az SCC irányítja a közgyűlés határozatainak meghozatalát;

- a WWTE igazgatótanácsának kisebbségi részvényeseket képviselő két tagja lemondott, és a közgyűlés a helyükre két új tagot nevezett ki;

- 1998 májusa óta a WWTE igazgatótanácsának határozatait a négy tag háromnegyedes többséggel hozza meg;

- 1998 óta V. szerepet játszik a WWTE és a termelői csoportok közötti termeltetési szerződések megkötésében;

- a WWTE 2000. évi „belső ellenőrzési eljárások és rendszerek kézikönyve” (a továbbiakban: a WWTE kézikönyv) megemlíti, hogy az „[e]lnök a beszerzési igazgatóval együtt közvetlenül felelős a [szerződések odaítélési eljárásaiért], kikérve előzetesen az anyavállalat engedélyét, amely minden év márciusában hagyja jóvá az adott gazdasági év költségvetését”.

- 39 A Bizottság a megtámadott határozat (399) preambulumbekzdésében megjegyzi, hogy „[a]z SCC által a kifogásközlésre válaszul megfogalmazott érvek nem igazolnak egy ezzel kapcsolatos eltérő következtetést”. A Bizottság szerint különösen „az a tény, hogy spanyol leányvállalatának helyi vezetése van, [nem cáfolja azon következtetést, miszerint] az SCC meghatározó befolyást gyakorolt e leányvállalatra”.
- 40 A Bizottság e különböző bizonyítékokra figyelemmel a megtámadott határozat (400) preambulumbekzdésében arra a következtetésre jut, hogy legalább 1996 óta „az SCC és/vagy leányvállalatai, az SCTC és a TCLT” meghatározó befolyást gyakorolt a WWTE üzletpolitikájára, ezért az utóbbival szemben kifogásolt magatartás tekintetében egyetemlegesen kell őket felelősségre vonni, így következésképpen a megtámadott határozat címzettjei közé tartoznak.

Az eljárás és a felek kérelmei

- 41 A Törvényszék Hivatalához 2005. január 21-én benyújtott keresetlevelükkel a felperesek megindították a jelen eljárást.
- 42 Ugyanezen a napon a WWTE a megtámadott határozatban a vele szemben kiszabott bírság csökkentése iránti keresetet indított (T-37/05. sz. ügy).
- 43 2005. január 22-én az Agroexpansión ugyancsak keresetet indított a megtámadott határozatban a vele szemben kiszabott bírság csökkentése iránt (T-38/05. sz. ügy).

- 44 2005. január 28-án a Dimon a megtámadott határozat részleges megsemmisítése iránt, illetve másodlagosan az e határozatban vele szemben kiszabott bírság csökkentése iránt indított keresetet (T-41/05. sz. ügy).
- 45 A Törvényszék Hivatalához 2005. augusztus 1-jén érkezett levelükben a felperesek a jelen ügynek a T-37/05., T-38/05. és T-41/05. sz. ügygel való egyesítését kérték.
- 46 A Bizottság a Törvényszék Hivatalához 2005. szeptember 7-én érkezett levelében kijelentette, hogy úgy véli, hogy a négy ügy egyesítése nem növeli jelentősen az eljárás hatékonyságát, és a Törvényszékre bízta annak eldöntését, hogy az egyesítés iránti kérelemnek helyt ad-e, vagy sem.
- 47 A Törvényszék nem adott helyt az egyesítés iránti kérelemnek.
- 48 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (negyedik tanács) úgy döntött, megnyitja a szóbeli szakaszt, és eljárási szabályzatának 64. cikke szerinti pervezető intézkedések keretében felhívta a Bizottságot, hogy nyújtson be egy iratot, illetve hogy bizonyos kérdésekre válaszoljon. A Bizottság a megszabott határidőn belül eleget tett a kérésnek.
- 49 A Törvényszék a 2009. június 17-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előterjesztéseit és a Törvényszék kérdéseire adott válaszaikat.

50 A felperesek azt kérik, hogy a Törvényszék:

- az őket érintő részében semmisítse meg a megtámadott határozatot;
- kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

51 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

- utasítsa el a keresetet;
- kötelezze a felpereseket a költségek viselésére.

A jogkérdésről

52 A felperesek keresetük alátámasztására két jogalapra hivatkoznak. Az első jogalap két részből áll. Az első rész az EK 81. cikk (1) bekezdésének, valamint a[z EK 81. és EK 82. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. oldal) 23. cikke (2) bekezdésének megsértésére vonatkozik. A második, másodlagosan felhozott rész a megtámadott határozat elégtelen indokolására vonatkozik. A második jogalap az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozik. Mivel e két jogalap szorosan összefügg, azokat együttesen kell megvizsgálni.

1. *A felek érvei*

- 53 Az első jogalap első részében a felperesek azt állítják, hogy a Bizottság megsértette az EK 81. cikk (1) bekezdését és a 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdését azzal, hogy felelősségre vonta őket a WWTE által elkövetett jogsértésért.
- 54 Kijelentik, hogy az ítélkezési gyakorlat és a Bizottság határozathozatali gyakorlata értelmében két kumulatív feltételnek kell fennállnia ahhoz, hogy egy vállalkozást felelősségre lehessen vonni egy másik vállalkozás által elkövetett jogsértés miatt: nem elegendő csupán, hogy az első vállalkozás meghatározó befolyást tudjon gyakorolni a másik vállalkozás magatartására, hanem e befolyást ténylegesen gyakorolnia is kell.
- 55 A felperesek az első feltétellel kapcsolatosan arra hivatkoznak, hogy az 1998 májusa előtti időszakban a TCLT nem tudott meghatározó befolyást gyakorolni a WWTE üzletpolitikájára, és nem rendelkezett olyan irányítási hatáskörrel a WWTE tekintetében, amely azt teljesen megfoszthatta volna tényleges önállóságától a piaci magatartása meghatározását illetően. Ezért úgy vélik, hogy a Bizottság tévesen tudta be a TCLT-nek, és kiterjesztően az SCTC-nek és az SCC-nek a hivatkozott időszakban a WWTE által elkövetett jogsértést.
- 56 Állításaik alátámasztására a felperesek különösen arra a tényre hivatkoznak, hogy az SCTC és az SCC csupán közvetett részesedéssel rendelkezett a WWTE-ben, és hogy a WWTE-t egyrészt a TCLT, másrészt a WWTE elnöke és családja közösen irányította, továbbá az „akta [azon] bizonyítékai” amelyekre a Bizottság utal a megtámadott határozat (391) preambulumbekkezdésében, nem bizonyítják, hogy meghatározó befolyást tudtak volna gyakorolni a WWTE-re.

- 57 A felperesek úgy vélik, hogy a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló, 2004. január 20-i 139/2004/EK tanácsi rendeletben (HL L 24., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 40. oldal) meghatározott „közös irányítás” fogalma nem egyenlő a meghatározó befolyás gyakorlására való képességgel. Ezzel kapcsolatosan egyrészt arra hivatkoznak, hogy a hivatkozott rendeletet nem lehet a jelen ügyre analógia útján alkalmazni. Másrészt arra hivatkoznak, hogy még ha feltesszük is, hogy a hivatkozott rendeletben az ilyen esetre való utalások is találhatók, inkább a „kizárólagos irányítás”, és nem a „közös irányítás” fogalma felelne meg annak az „egy leányvállalat üzletpolitikájára való meghatározó befolyás gyakorlása lehetőségének” meghatározására.
- 58 Az 1998 májusát követő időszak tekintetében a felperesek elismerik, hogy meghatározó befolyást tudtak gyakorolni a WWTE üzletpolitikájára.
- 59 A második feltétellel kapcsolatosan a felperesek először is arra hivatkoznak, hogy ahhoz hogy e feltétel teljesüljön, az kell, hogy az anyavállalat közvetlen utasításokat adjon a jogsértés elkövetésére, vagy abban közvetlenül részt vegyen. Ezen állítás alátámasztására különösen a Bizottság által a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdésében tett megállapítására hivatkoznak, amely szerint „az anyavállalatok és leányvállalatok közötti társasági jogi viszony[tól eltekintve], az akta nem tartalmaz egyetlen utalást sem a Universalnak [...], sem a Universal Leafnek a [megtámadott határozatban] vizsgált eseményekben való tényleges részvételére”.
- 60 A felperesek úgy vélik, hogy a Bizottság téved, amikor azt állítja, hogy elegendő annak bizonyítása, hogy a leányvállalat nem rendelkezik teljes önállósággal a piaci magatartása meghatározását illetően – anélkül, hogy a jogsértő magatartással fennálló különös viszonyt bizonyítaná – annak megállapításához, hogy az anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a leányvállalatra nézve. Egyrészt úgy vélik, hogy a Bizottság ezen álláspontját az általa hivatkozott ítélkezési gyakorlat nem támasztja alá. Másrészt kijelentik, hogy a hivatkozott befolyásnak a „jogsértést érintő üzletpolitikára” kell vonatkoznia. A jelen ügyben ugyanis a jogsértés a nyersdohány felvásárlási

piacán történt, vagyis egy olyan piacon, amelyen a WWTE teljes önállósággal rendelkezett, és amely nem tartozott az „üzletpolitika vagy az eladási politika” körébe. A felperesek ugyanezen indokok alapján kifogásolják azon tényt, hogy azok a bizonyítékok, amelyekre a Bizottság támaszkodik, csupán a finanszírozásra és a dohányeladásra vonatkoznak, a nyersdohány-felvásárlásra nem.

- 61 Másodsorban a felperesek arra hivatkoznak, hogy egy vertikálisan szerveződő vállalatcsoport esetén a valamely leányvállalat jogsértő magatartásáért fennálló felelősség nem tudható be automatikusan a csoportot irányító társaságra. Csupán az érintett leányvállalatnak utasításokat adó, vagy annak magatartását lényegében irányító anyavállalat vonható ily módon felelősségre.
- 62 Harmadsorban a felperesek arra hivatkoznak, hogy a Bizottság feladata annak bizonyítása, hogy a felperesek utasításokat adtak a WWTE-nek. Azt állítják, hogy nem vélelmezhető, hogy amennyiben egy társaság a másik társaság 100%-os tulajdonában áll, az utóbbi ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol az előbbi üzletpolitikájára. Arra hivatkoznak többek között, hogy a fenti 27. pontban hivatkozott AEG-Telefunken kontra Bizottság ítélet és a „PVC II”-ítélet alapjául szolgáló ügyekben a közösségi bíróság nem szorítkozott csupán arra, hogy e vélelemmel éljen, hanem mélyrehatóan vizsgálta az anyavállalat jogsértésben való részvételének kérdését is.
- 63 Mindenesetre a felperesek szerint a Bizottság a fent hivatkozott vélelemre sem a kifogásközlésben, sem a megtámadott határozatban nem hivatkozott. Következésképpen arra nem hivatkozhat az ellenkérelmében először. A felperesek hozzáteszik, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (18) és (376) preambulumbekzdésében megjegyezte, ahhoz, hogy az anyavállalatot a leányvállalat magatartásáért felelősségre lehessen vonni, további bizonyítékokat kell szolgáltatnia még akkor is, ha a leányvállalat az anyavállalat 100%-os tulajdonában áll.

- 64 Egyébiránt a felperesek ragaszkodnak ahhoz, hogy a Bizottságnak mindegyikük esetében bizonyítania kell, hogy ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak a WWTE-re. Ennek kapcsán különösen arra hivatkoznak, hogy a Bizottság a Törvény-szék T-31/99. sz., ABB Asea Brown Boveri kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítélete (EBHT 2002., II-1881. o.) 37. pontjának értelmében nem állíthatja, hogy V. „[f]eladatot töltött be a csoport irányításában”. Kijelentik, hogy V. soha nem volt az SCC által kinevezett vezető – ezért nem lehet őt a fent hivatkozott ítélet által meghatározott „felső vezetőkhöz” hasonlítani –, illetve nem volt felelős a Standard csoport adott régióban vagy országban végzett összes tevékenységéért, illetve e csoporton belül nem volt megbízva az érintett szektorban tevékenységet végző összes vállalkozás világszintű kereskedelmi vezetésével. A felperesek hozzátézik, hogy V. szerepe a Standard Commercial Tobacco Services Ltd (a továbbiakban: „SCTL”) európai képviselője volt, ám e hatásköre a helyi leányvállalatok – többek között a WWTE – igazgatótanácsában való tagságából, és nem az SCC által adott megbízásból eredt. V. feladatköre a feldolgozott dohány eladásának a Standard csoport nemzetközi eladási hálózatán keresztül történő koordinációjára korlátozódott.
- 65 Negyedsorban a felperesek az 1998 májusa előtti időszakot taglalják. Kijelentik, hogy a Bizottság nem bizonyította kellőképpen, hogy ezen időszak alatt valamelyikük is arra utasította volna a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson. Különösen a megtámadott határozat (391) preambulumbekkezdésében felsorolt bizonyítékok nem rendelkeznek erre nézve megfelelő bizonyító erővel.
- 66 Az utolsó bizonyítékkal kapcsolatosan a felperesek először is azt állítják, hogy a Bizottság a TCLT-vel kapcsolatosan nem szolgáltat semmiféle bizonyítékot, illetve nem hoz fel semmiféle érvet. Többek között megjegyzik, hogy az utóbbi egy saját tevékenységgel nem rendelkező vállalkozás, amelynek a WWTE-ben fennálló részesedése kizárólag pénzügyi jellegű.

- 67 Másodszer a felperesek arra hivatkoznak, hogy V. az SCTL-nek, és nem az SCC-nek dolgozott. Hozzáfűzik továbbá, hogy a Bizottság azon állítása, miszerint V.-re – mint az SCC képviselőjére – hárult a Standard csoport európai tevékenységéért való általános felelősség, nagyon általános, következésképpen teljesen megalapozatlan. Mindenesetre e körülmények nem bizonyítják, hogy a SCTL közvetlenül arra utasította volna a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson.
- 68 Harmadszer a felperesek azt állítják, hogy a Bizottság azon kijelentése, miszerint V. „[volt] felelős a WWTE és anyavállalatai közötti kapcsolatokért” (a megtámadott határozat (391) preambulumbekzdése), ugyancsak túlzottan általános, és ennél fogva teljesen megalapozatlan. Többek között arra hivatkoznak, hogy a Bizottság nem bizonyítja, hogy a hivatkozott „kapcsolatok” kifejezés a WWTE-nek adott utasításokat is magában foglalja.
- 69 Negyedszer a felperesek azt állítják, hogy a WWTE igazgatótanácsa megtámadott határozat (391) preambulumbekzdésében hivatkozott 1996. március 25-i és 26-i ülésének jegyzőkönyve csupán az SCTL-ről tesz említést, ezért az SCC-re és a TCTL-re nem vonatkozhatnak a Bizottság által e jegyzőkönyvből levont következtetések. Az SCTL hozzáteszi, hogy a jegyzőkönyv nem bizonyítja, hogy az utóbbi arra utasította volna a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson. Az SCTL véleményét, illetve engedélyét ugyanis csupán a nyersdohány felvásárlástól független – vagyis többek között a feldolgozott dohány eladásával, illetve a rendkívüli kiadásokkal kapcsolatos – kérdésekben kérték ki.
- 70 Ötödször a TCTL előadja, hogy a Bizottság nem állította, hogy a megtámadott határozat (391) preambulumbekzdésében hivatkozott valamelyik telefax a TCTL-re vonatkozott volna. Az SCC azon az állásponton van, hogy e telefaxokat az egyik SCTL-hez tartozó társaság – és nem az SCC – valamely alkalmazottja küldte. A „Standard Commercial UK” név egyes telefaxokban történő feltüntetése a feladó részéről téves volt, mivel az SCC az Egyesült Királyságban nem rendelkezik semmiféle képviselővel. V.-nek az SCC éves jelentéseiben az SCC alelnökeként történő feltüntetése is téves. Az SCTL a maga részéről kijelenti, hogy a szóban forgó telefaxokban csak az került

feltüntetésre, hogy lehetséges, hogy V-nek tudomása volt a WWTE magatartásáról, és úgy véli, hogy ebből nem lehet arra következtetni, hogy az SCTC utasította volna arra a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson.

- 71 Ötöd sorban a felperesek az 1998 májusát követő időszakot taglalják. Kijelentik, hogy a Bizottság nem bizonyította kellőképpen, hogy ezen időszak alatt valamelyikük is arra utasította volna a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson.
- 72 Ezzel kapcsolatosan először is előadják, hogy a megtámadott határozat (396) és (398) preambulumbekzdésében szereplő megállapítások kizárólag az SCTC-t érintik.
- 73 Másodszor a felperesek kifogásolják a Bizottságnak a megtámadott határozat (398) preambulumbekzdésében, valamint 313. lábjegyzetében foglalt állításait. Először is úgy vélik, hogy a szóban forgó lábjegyzetben hivatkozott „hosszú távú spanyol szállítási szerződések” egyáltalán nem függnek össze az érintett jogsértésekkel, és nem szolgálhatnak bizonyítékul arra, hogy valamelyikük is arra utasította volna a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson. Továbbá arra hivatkoznak, hogy a Bizottság a WWTE-kézikönyvre alapozva sem tud semmiféle érvet felhozni. E tekintetben egyrészt azt állítják, hogy e kézikönyv nem bizonyítja kellőképpen, hogy az SCTC arra utasította volna a WWTE-t, hogy megsértse a versenyszabályokat. Másrészt kifejtik, hogy a hivatkozott kézikönyv „úgy rendelkezik, hogy az SCTC a szerződések odaítélési eljárásai megkezdése előtt engedélyt ad”, amely a gyakorlatban azt jelenti, hogy „engedélyezi a Spanyolországban felvásárlandó dohánymenntiséget”. Hozzáteszik, hogy erre az engedélyre az éves költségvetés elfogadása során kerül sor, és az nem egy meghatározott áron történő vásárlásra, illetve egy adott módszer vagy képlet alapján történő árrögzítésre vonatkozó engedélyt jelent. A WWTE az SCTC által engedélyezett kiadások keretén belül „teljesen önállóan hajtja végre önálló felvásárlási politikáját”. Hozzáteszik, hogy a kézikönyv 2000-ben készült, ezért nem

szolgálhat annak bizonyítására, hogy az SCTC 1998 májusától meghatározó befolyást gyakorolt a WWTE-re.

- 74 Hatodszorban a felperesek úgy vélik, hogy jogilag megkövetelt módon bizonyították, hogy a WWTE önállóan, és nem az előbbieik utasítása alapján folytatta tevékenységét a piacon, amikor elkövette az EK 81. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértést.
- 75 Ezzel kapcsolatosan először is kijelentik, hogy a Bizottság sem vitatja, hogy a WWTE saját helyi vezetéssel rendelkezik.
- 76 Másodszor arra a tényre hivatkoznak, hogy a WWTE saját vagyonnal és munkaerővel rendelkezett.
- 77 Harmadszor megismétlik, hogy az SCTC a feldolgozott dohány forgalmazásában és eladásában vett részt, miközben kizárólag a WWTE volt felelős a nyersdohány-felvásárlásért.
- 78 Negyedszer a felperesek kijelentik, hogy a Standard csoport decentralizált felépítésű, és a „spanyol dohánypiac a csoport általános tevékenységeinek teljesen jelentéktelen részét képezi”.
- 79 Ötödször a felperesek válaszukban megjegyzik, hogy a TCLT csupán pénzeszközökkel rendelkezett, nem végzett tevékenységet, és nem alkalmazott munkaerőt. Kifejtik, hogy a TCLT a WWTE-től csak „formálisan” vásárolt feldolgozott dohányt annak érdekében, hogy az „a WWTE könyvelésében nyereségként jelenjen meg”, és hogy az

SCTC egyáltalán nem vett részt az utóbbi felvásárlási stratégiájában, amely lényegében a WWTE elnökének kizárólagos hatáskörébe tartozott.

- 80 A felperesek a fenti megfontolások összességéből arra a következtetésre jutnak, hogy a Bizottság nem bizonyította kellőképpen, hogy ezen időszak alatt valamelyikük is arra utasította volna a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson. Ennélfogva a Bizottság tévesen alkalmazta az EK 81. cikk (1) bekezdését és a 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdését.
- 81 Az első jogalap másodlagosan felhozott második részében a felperesek arra hivatkoznak, hogy a Bizottság megsértette az EK 253. cikket azzal, hogy nem indokolta kellően azon értékelését, miszerint a felperesek egyetemlegesen felelősek a WWTE magatartásáért.
- 82 A felperesek a második jogalappal kapcsolatosan elsősorban azt fejtik ki, hogy a Bizottság két különböző kritériumot alkalmazott annak megállapítására, hogy a Universal, a Universal Leaf Tobacco Co. Inc. (a továbbiakban: Universal Leaf) és a Sepi közül egyik sem felelős leányvállalata jogsértő magatartásáért. Azt vizsgálta ugyanis, hogy a bizottsági aktában egyrészt „a megtámadott határozatban vizsgált tények [tartalmaztak-e olyan utalást], amely a Universal, a Universal Leaf Tobacco Co. Inc. tényleges részvételére” (a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdése), másrészt „a Cetarsa és a Sepi között a jelen ügy tárgyára vonatkozó közvetlen kommunikációra” (a megtámadott határozat (384) preambulumbekzdése) vonatkozott volna.
- 83 A Bizottság mindazonáltal nem bizonyította sem az SCC-nek, sem az SCTC-nek, sem a TCLT-nek a WWTE által elkövetett jogsértésben való tényleges részvételét, sem azt, hogy a jelen ügy tárgyára vonatkozóan bármiféle közvetlen kommunikációra került volna sor a felperesek és a WWTE között.

- 84 Másodsorban a felperesek azt állítják, hogy a Bizottság az Intabexet is kedvezőbb bánásmódban részesítette, mint a TCLT-t. Azt a tényt kifogásolják, hogy a Bizottság a TCLT-t az Intabexszel szemben a megtámadott határozat címzettjei közé foglalta, és felelősségre vonta leányvállalata jogsértő magatartásáért, miközben az utóbbi tevékenységében való részvétele pusztán pénzügyi jellegű volt, illetve a Bizottság nem bizonyította tényleges részvételét a WWTE-vel szemben megállapított jogsértésben.
- 85 A felperesek úgy vélik, hogy az a tény, hogy a TCLT a kifogásközlésre adott válaszában nem tüntette fel, hogy a WWTE tevékenységében való részvétele pusztán pénzügyi jellegű volt, irreleváns. Arra hivatkoznak, hogy a Bizottság feladata annak bizonyítása, hogy a TCLT felelőssége megállapítható. Egyébiránt úgy vélik, hogy a Bizottság nem állíthatja hatékonyan, hogy 1996 és 1999 között a TCLT volt a WWTE fő felvásárlója. Egyrészt ugyanis ezekre a felvásárlásokra kizárólag adójogi szempontból került sor, továbbá gyakorlatban a TCLT-hez nem irányult semmiféle dohányszállítás. Másrészt a Bizottság a megtámadott határozatban nem hivatkozott ezen évrre.
- 86 Harmadsorban a felperesek hangsúlyozzák, hogy nem hivatkoznak előnyök szerzése végett egy harmadik személy javára elkövetett jogellenes magatartásra. Pontosabban kijelentik, hogy nem állítják, hogy a Bizottság jogellenesen mulasztotta el a Universal, a Universal Leaf, a Sepi illetve az Intabex felelősségének megállapítását, vagy azt, hogy az utóbbiakat a megtámadott határozat címzettjeinek tekintse. Előadják, hogy amennyiben a Bizottság egy bizonyos kritériumra támaszkodva úgy véli, hogy valamely vállalkozás nem kell, hogy a megtámadott határozat címzettje legyen, ugyanezen kritériumot hátrányos megkülönböztetéstől mentesen kell alkalmaznia az összes többi érintett vállalkozásra.
- 87 A Bizottság úgy véli, hogy az első jogalapot el kell utasítani mint megalapozatlant.

- 88 A Bizottság elsősorban is egyetért a felperesekkel abban, hogy ahhoz, hogy egy anyavállalat felelősségre vonható legyen valamelyik leányvállalata által elkövetett magatartásért, egyrészt az kell, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást tudjon gyakorolni a leányvállalat üzletpolitikájára, másrészt az, hogy e befolyást ténylegesen gyakorolja is.
- 89 Az első feltétellel kapcsolatosan a Bizottság megjegyzi, hogy azt a jogalkotó meglehetősen pontosan meghatározta a 139/2004 rendeletben. Pontosabban a rendelet 3. cikkének (2) és (3) bekezdésére hivatkozik. Egyébiránt visszautasítja azon állítást, miszerint a befolyás csak akkor „meghatározó”, ha „kizárólagos” (lásd a fenti 57. pontot).
- 90 A fenti 88. pontban ismertetett feltétel kapcsán a Bizottság vitatja a felperesek azon álláspontját, miszerint e feltétel azt követeli meg, hogy az anyavállalat arra utasítsa leányvállalatát, hogy sértse meg az EK 81. cikket, vagy hogy maga az anyavállalat közvetlenül részt vegyen a jogsértésben. Kijelenti, hogy az ítélkezési gyakorlat e feltétel meghatározásakor állandó jelleggel hivatkozik a leányvállalat önállóságának hiányára a piaci magatartása meghatározását illetően, anélkül hogy a jogsértéssel fennálló kapcsolat külön bizonyításra szorulna.
- 91 A Bizottság arra hivatkozik, hogy a leányvállalat [üzlet]politikája feletti tényleges irányítást alátámasztó bizonyítékok között szerepel az a tény, amikor az anyavállalat képviselve van a szóban forgó leányvállalat igazgatótanácsában. Hozzáteszi, hogy egy leányvállalat kevésbé lehet önálló, ha ugyanazon a piacon végzi tevékenységét, mint anyavállalata, vagy egy ahhoz szorosan kapcsolódó piacon. Az általános tényezőkön felül egyes különös tényezők is segíthetik annak bizonyítását, hogy az anyavállalat részt vesz leányvállalata üzletpolitikájában, vagy hogy olyan mechanizmusokat hozott létre, amelyek lehetővé teszik a leányvállalat tevékenységének ellenőrzését.

- 92 A Bizottság hozzáteszi még, hogy az ítélezési gyakorlat elismerte, hogy amikor az anyavállalat 100%-os részesedéssel rendelkezik a leányvállalatában, vélelmezhető, hogy befolyást gyakorol leányvállalata magatartására. Az anyavállalat ezt a vélelmet úgy döntheti meg, hogy olyan bizonyítékokat szolgáltat, amelyek alkalmasak annak bizonyítására, hogy a szóban forgó leányvállalat valóban önállóan végzi tevékenységét a piacon.
- 93 A Bizottság hozzáfűzi, hogy a fent hivatkozott vélelem alkalmazandó, ha az anyavállalat akár közvetlenül, akár közvetetten 100%-os részesedéssel rendelkezik a leányvállalatában.
- 94 Másodsorban a Bizottság az 1998 májusát megelőző időszakot vizsgálja.
- 95 Ezzel kapcsolatosan először is arra hivatkozik, hogy a megtámadott határozat (388), (390) és (391) preambulumbekzdésében jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a felperesek a szóban forgó időszak alatt meghatározó befolyást tudtak gyakorolni a WWTE üzletpolitikájára.
- 96 Másodszor a Bizottság előadja, hogy a megtámadott határozat (391) preambulumbekzdése több olyan bizonyítékot sorol fel, amelyek bizonyítják, hogy a WWTE anyavállalatai olyan mechanizmusokat hoztak létre, amelyek lehetővé tették, hogy ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroljanak e leányvállalat üzleti magatartására. Ezzel kapcsolatosan megjegyzi továbbá, hogy az a tény, hogy a felperesek a meghatározó befolyást ténylegesen gyakorolták, a legjobb objektív kritérium annak meghatározására, hogy egy anyavállalatnak lehetősége volt-e e befolyás gyakorlására.
- 97 A fenti tényezőkkel kapcsolatosan a Bizottság először is hangsúlyozza V.-nek a Standard csoporton belüli szerepét és felelősségét. Úgy véli többek között, hogy a

felperesek nem hivatkozhatnak azon tényre, hogy V. nem állt alkalmazásban sem az SCC-nél, sem az SCTC-nél, sem a TCLT-nél, illetve egyik társaságnál sem töltött be „corporate officer” (társasági tisztségviselői) posztot. Csupán annak van jelentősége, hogy „[f]eladatot töltött[-e] be a csoport irányításában” (a fenti 64. pontban hivatkozott ABB Asea Brown Boveri kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 37. pontja).

- 98 A Bizottság ezt követően a WWTE igazgatótanácsának 1996. március 25-i és 26-i ülésének jegyzőkönyvére hivatkozik.
- 99 Egyébiránt a Bizottság azt állítja, hogy a megtámadott határozat (391) preambulumbekzdésében hivatkozott levelezés azt bizonyítja, hogy a WWTE V.-t nem csak a társaság dohányfelvásárlási tevékenységéről, hanem a többi feldolgozóval kötött árra és mennyiségre vonatkozó megállapodásokról is tájékoztatta.
- 100 Harmadszor a Bizottság arra hivatkozik, hogy az a tény, hogy a Standard csoporton belül csak a TCLT rendelkezik közvetlen részesedéssel a WWTE-ben, nem akadályozza annak, hogy az SCC és az SCTC meghatározó befolyást gyakoroljon az utóbbira. Azt állítja, hogy több tényező is azt bizonyítja, hogy kapcsolat áll fenn a WWTE és a felperesek között. E tekintetben többek között megjegyzi, hogy a WWTE igazgatótanácsának négy tagjából kettőt a TCLT nevezett ki, és 1996 és 1999 között a TCLT volt a WWTE fő ügyfele, továbbá az SCTC a dohányfeldolgozás és -forgalmazás területén végzi tevékenységét, és 2000 óta e társaság a WWTE fő ügyfele, illetve az SCC az európai dohányszektorban folytatott tevékenységeikért felelős aligazgatója tagja a WWTE igazgatótanácsának. Kijelenti, hogy e vállalatcsoportban minden társaságnak meghatározott szerepe van: a WWTE vásárolja és dolgozza fel Spanyolországban a nyersdohányt; a megtermelt árut aztán közvetlenül a TCLT és az SCTC vásárolja fel; utána e két társaság az SCC eladási hálózatán keresztül forgalmazza a megtermelt árut, miközben az utóbbi koordinálja a csoport különböző operatív társaságainak tevékenységét.

- 101 A Bizottság a fentiek összességéből arra a következtetésre jut, hogy nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy az 1998 májusát megelőző időszakban a WWTE a Standard csoporttal gazdasági egységet képezett, és hogy a felperesek egyetemleges felelősségét kell megállapítani a bírság megfizetéséért.
- 102 Harmadsorban a Bizottság az 1998 májusát követő időszakot vizsgálja.
- 103 Ezzel kapcsolatosan először is megjegyzi, hogy a felperesek nem vitatják, hogy ezen időszak alatt meghatározó befolyást tudtak gyakorolni a WWTE magatartására.
- 104 Másodszor a Bizottság rámutat, hogy a Standard csoport 1998 májusa óta kizárólagos irányítással rendelkezik a WWTE felett, illetve 1998 októbere óta 100%-os részesedéssel rendelkezik az utóbbiban. Úgy véli tehát, hogy jogszerűen feltételezhette, hogy a felperesek meghatározó befolyást gyakoroltak leányvállalatuk üzletpolitikájára.
- 105 A Bizottság visszautasítja a felperesek azon állítását, miszerint a megtámadott határozatban nemez a vélelmet alkalmazta annak érdekében, hogy megállapítsa a felelősségüket a WWTE jogellenes magatartása tekintetében. Különösen a felperesek által a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdésének tulajdonított értelmezést utasítja el (lásd a fenti 59. pontot), kijelentve, hogy a hivatkozott preambulumbekzdésből, valamint a megtámadott határozat (18) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy „annak indoka, hogy [a Bizottság] nem címezte [e határozatot] az Intabexnek és a Universalnak, a kifogásközlésre válaszul nyújtott, valamint a meghallgatás során adott észrevételeikben rejlik, amelyek elegendőek voltak a leányvállalatukban fennálló részesedésükön alapuló azon vélelem megdöntésére, hogy e társaságok leányvállalatuk felett tényleges irányítással rendelkeznek”. Hozzáteszi, hogy a szóban forgó vélelmet nem alkalmazhatta a Taes esetében, mivel anyavállalatai – vagyis a Universal és a Universal Leaf – csupán 90%-os részesedéssel rendelkeztek e leányvállalatban. A Deltafina esetében – amely a Universal és a Universal Leaf 100%-os irányítása alatt

állt – a Bizottság arra hivatkozik, hogy a két utóbbi társaságnak sikerült megdöntenie a szóban forgó vélelmet, és hogy a felperesek soha nem állították, hogy a bizottsági akta olyan bizonyítékokat tartalmazott volna arra vonatkozóan, hogy a fenti anyavállalatok meghatározó befolyást gyakoroltak a szóban forgó leányvállalatra.

- 106 Harmadszor a Bizottság kijelenti, hogy a megtámadott határozat (395)–(398) preambulumbekkezdésében még olyan további bizonyítékokat sorol fel, amelyek alátámasztják azon következtetését, miszerint a felperesek ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak a WWTE üzletpolitikájára.
- 107 A Bizottság többek között az SCTC végrehajtó bizottságának egyik, V.-hez intézett, „hosszú távú spanyol beszerzési szerződésekre” vonatkozó feljegyzése bizonyos részeire támaszkodik (a megtámadott határozat (396) preambulumbekkezdése valamint 313. lábjegyzete).
- 108 A Bizottság által hivatkozott másik bizonyíték az, a megtámadott határozat (398) preambulumbekkezdésében és 314. lábjegyzetében említett tény, hogy a WWTE igazgatótanácsa annak költségvetését „az anyavállalat által javasolt módosításoktól függően” hagyja jóvá.
- 109 Egyébiránt a Bizottság a WWTE-kézikönyvvel kapcsolatosan a megtámadott határozat (398) preambulumbekkezdésében tett megállapításokra utal. Többek között megjegyzi, hogy a felperesek elismerik, hogy az SCTC-nek kellett jóváhagynia a dohányfelvásárlásra vonatkozó költségvetést, mielőtt még a WWTE elnöke megindította volna a szerződés-odaítélési eljárásokat.

- 110 A Bizottság hozzáfűzi, hogy az akta számos más olyan példát is tartalmaz, amelyek azt bizonyítják, hogy a felperesek meghatározó befolyást gyakoroltak a WWTE felett.
- 111 Negyedszer a Bizottság úgy véli, hogy a felperesek által felhozott – és a fenti 75–79. pontban ismertetett – elemek nem bizonyítják jogilag megkövetelt módon, hogy a WWTE önállóan végezte volna tevékenységét a piacon.
- 112 A második jogalap tekintetében a Bizottság vitatja, hogy megsértette volna az egyenlő bánásmód elvét.
- 113 Előjáróban emlékeztet arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az egyenlő bánásmód elvének betartását összhangba kell hozni a jogszerűség elvének betartásával, miszerint senki sem hivatkozhat valamely harmadik személy javára elkövetett jogellenes magatartásra előnyök szerzése végett. Ennélfogva úgy véli, hogy még ha ki is tűnik, hogy a Bizottság nem címezte a megtámadott határozatot egyes olyan vállalkozásokhoz, amelyek a felperesekkel azonos helyzetben voltak, ez a körülmény nem bír jelentőséggel a felperesek felelősségének értékelése tekintetében.
- 114 Továbbá a Bizottság elsősorban arra hivatkozik, hogy a felperesek helyzete eltér a Universal, a Universal Leaf és a Sepi helyzetétől, ezért a jelen esetben nem merül fel az egyenlő bánásmód elve megsértésének kérdése. Pontosabban a Bizottság a megtámadott határozat (18), (375), (376), (384) és (385) preambulumbekzdésére utalva kijelenti, hogy nem rendelkezett elegendő bizonyítékkal annak megállapításához, hogy a Taes, a Deltafina és a Cetarsa ne az anyavállalatuktól függetlenül, önállóan végezték volna kereskedelmi tevékenységüket.

- 115 Egyrészt a Taesszel és a Deltafinával kapcsolatosan a Bizottság megjegyzi, hogy eredetileg nemcsak ezekhez a társaságokhoz intézett kifogásközlést, hanem azok anyavállalatához is. A szóban forgó anyavállalatok mindazonáltal a kifogásközlésre adott válaszukban, valamint a meghallgatás során olyan „részletes és meggyőző” érveket terjesztettek elő, amelyek alapján a Bizottság úgy vélte, hogy ezen anyavállalatok nem képeznek gazdasági egységet a Taesszel, illetve a Deltafinával.
- 116 A Bizottság kijelenti, hogy a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdésének felperesek által idézett részletét (lásd a fenti 59. és 82. pontot) „a (18) preambulumbekzdés és [e] határozat egészének összefüggésében” kell értelmezni. Hangsúlyozza azt a tényt, hogy a megtámadott határozatban sehol sem állítja, hogy ahhoz, hogy egy anyavállalatot felelősségre lehessen vonni a leányvállalata által elkövetett jogsértés miatt, bizonyítani kell a szóban forgó anyavállalat tényleges részvételét a jogsértésben. Azzal, hogy a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdésében „a [megtámadott határozatban] vizsgált eseményekben való tényleges részvétel” hiányára hivatkozott, tulajdonképpen a „meghatározó befolyás gyakorlását bizonyító kézzelfogható tények” hiányára utalt. Ezzel szemben a felperesek esetében léteznek ilyen kézzelfogható bizonyítékok.
- 117 Pontosabban a Deltafináról szólva a Bizottság előadja, hogy a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdésében csupán azt kívánta megjegyezni, hogy a Universal és a Universal Leaf leányvállalatuk kereskedelmi önállóságát bizonyító érveket adtak elő, és így „megdöntötték a vélelmet”. Kijelenti, hogy „lehetséges, hogy [e preambulumbekzdés] szövegezése nem kielégítő”, ám úgy véli, hogy ebből a felperesek még nem hihették azt, hogy a Universal és a Universal Leaf csak akkor lett volna felelősségre vonható a Deltafina magatartásáért, ha a Bizottság bizonyította volna a jogsértésben való közvetlen részvételüket.
- 118 A Bizottság mindazonáltal a pervezető intézkedések keretében (lásd a fenti 48. pontot) a Törvényszék által arra történt felhívására, hogy pontosítsa a fenti 115. pontban említett „részletes és meggyőző” érvek fogalmát, az utóbbi a beadványaiban írtakkal szemben elismerte, hogy nem azért nem vont felelősségre a Universalt és a Universal

Leafet a Deltafina jogsértő magatartásáért, mert az utóbbiaknak a közigazgatási eljárás során sikerült megdönteniük a Deltafinában fennálló 100%-os részesedésből eredő vélelmet. Kijelentette, hogy jelenleg széles körű ítélkezési gyakorlat áll rendelkezésre azon elmélete alátámasztására, miszerint az anyavállalatnak a leányvállalatában fennálló 100%-os részesedése „már önmagában is” elegendő annak feltételezéséhez, hogy az anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol leányvállalata magatartására. Mindazonáltal a megtámadott határozat elfogadása idején a Bizottság politikája az volt, hogy „körültekintően alkalmazza e vélelmet, és az anyavállalatok felelősségére vonatkozó megállapításokat a lehető legteljesebben, két kritérium alapján támassza alá: alkalmazza a leányvállalatában fennálló 100%-os részesedésre vonatkozó vélelmet, és akadályozzon meg az e vélelem megdöntésére irányuló bármilyen kísérletet, különösen oly módon, hogy a meghatározó befolyás tényleges gyakorlását további bizonyítékok alapján állapítja meg”. Hozzáfűzte, hogy mivel az aktájában egyáltalán nem álltak rendelkezésre az azt bizonyító különös tényezők, hogy a Universal és a Universal Leaf a Deltafina kereskedelmi politikájára ténylegesen befolyást gyakorolt volna, úgy határozott, hogy a fenti vállalkozásokat nem vonja felelősségre a leányvállalatuk által elkövetett jogsértésért. A Bizottság kifejtette továbbá, hogy még kevésbé hajlott arra, hogy a Deltafina esetében e vélelemre támaszkodjon, mivel e vállalkozás nem volt jelen a nyersdohány felvásárlásának és elsődleges feldolgozásának spanyol piacán.

- 119 Másrészt a Bizottság a Cetarsával kapcsolatban kijelenti, hogy e társaság a Sepihez – az állami támogatásban részesülő spanyolországi ipari társaságok folyamatban lévő privatizációjában részt vevő, és a spanyol gazdasági és pénzügyminiszter fennhatósága alá tartozó egyik állami holdingtársasághoz – tartozik. A Bizottság azt állítja, hogy az aktájában nem állt rendelkezésre egyetlen olyan bizonyíték sem, amely arra utalt volna, hogy a Cetarsa ne teljes mértékben önállóan határozta volna meg kereskedelmi politikáját, és ezzel kapcsolatosan a megtámadott határozat (384) preambulumbekendésében tett megállapításaira emlékeztetett (lásd a fenti 30. pontot). Hozzáteszi még, hogy e preambulumbekendés nem értelmezhető úgy, hogy az azt jelentené, hogy annak indoka, amiért a Bizottság nem vonta felelősségre a Sepit a Cetarsa magatartásáért, a két társaság közötti közvetlen kommunikációt

alátámasztó bizonyítékok hiánya. Megjegyzi, hogy e preambulumbekzdésben a Dimon által a közigazgatási eljárás során felhozott különös érvekre ad választ, ezért a Dimon és a Sepi közötti különbségekre összpontosít.

- 120 Másodsorban a Bizottság azzal érvel, hogy a TCLT az Intabextől eltérő helyzetben van.
- 121 Megjegyzi, hogy a megtámadott határozatban úgy ítélte meg, hogy az Intabex a kifogásközlésre adott válaszában bizonyította, hogy tekintettel arra, hogy mivel az Agroexpansiónban kizárólag pénzügyi részesedéssel rendelkezik, egyáltalán nem tudott meghatározó befolyást gyakorolni az utóbbira. Ezzel szemben a TCLT a kifogásközlésre adott válaszában egyetlen ilyen értelmű érvet sem hozott fel. A Bizottság hozzáfűzi, hogy mindenestre 1996 és 1999 között a TCLT volt a WWTE fő ügyfele, és emiatt a TCLT az Intabextől eltérő helyzetben volt.

2. A Törvényszék álláspontja

A leányvállalatok jogsértő magatartásának az anyavállalatoknak való betudhatóságával kapcsolatos előzetes észrevételek

- 122 Emlékeztetni kell, hogy a közösségi versenyjog a vállalkozások tevékenységeire vonatkozik (a C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P, C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-123. o.] 59. pontja), és hogy a vállalkozás fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül azok jogállásától és finanszírozási módjától (a Bíróság C-189/02. P., C-202/02. P.,

C-205/02. P.–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 112. pontja).

- 123 A Bíróság azt is megállapította, hogy ugyanebben az összefüggésben a vállalkozás fogalmát úgy kell értelmezni, mint amely a szóban forgó megállapodás szempontjából gazdasági egységet jelent, még akkor is, ha jogi szempontból ez az egység több természetes vagy jogi személyből áll (a Bíróság C-217/05. sz. Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio ügyben 2006. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2006., I-11987. o.] 40. pontja és a Törvényszék T-325/01. sz., DaimlerChrysler kontra Bizottság ügyben 2005. szeptember 15-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-3319. o.] 85. pontja).
- 124 Ha ilyen gazdasági egység sérti meg a versenyszabályokat, a személyes felelősség elve szerint neki kell felelnie ezért a jogsértésért (lásd ebben az értelemben a C-49/92. P. sz., Bizottság kontra Anic Participazioni ügyben 1999. július 8-án hozott ítélet [EBHT 1999., I-4125. o.] 145. pontját, a C-279/98. P. sz., Cascades kontra Bizottság ügyben 2000. november 16-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-9693. o.] 78. pontját, valamint a C-280/06. sz., ETI és társai ügyben 2007. december 11-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-10893. o.] 39. pontját).
- 125 A közösségi versenyjog megsértését egyértelműen azon jogi személynek kell betudni, amellyel szemben később bírság szabható ki. A Bizottságnak a versenyjog terén hozott határozatai alkalmazása és végrehajtása céljából ugyanis címzettként egy jogi személyiséggel rendelkező jogalanyt kell meghatározni (lásd ebben az értelemben a fenti 27. pontban hivatkozott „PVC II”-ügyekben hozott ítélet 978. pontját).
- 126 Az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy többek között akkor lehet az anyavállalatnak betudni a leányvállalat magatartását, ha a leányvállalat – jóllehet külön jogi személyiséggel rendelkezik – nem önállóan határozza meg magatartását a piacon, hanem lényegében azokat az utasításokat követi, amelyeket az anyavállalat ad számára (a Bíróság fenti 27. pontban hivatkozott Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 132. és 133. pontja, a 52/69. sz., Geigy kontra Bizottság ügyben 1972. július 14-én hozott ítéletének [EBHT 1972., 787. o.] 44. pontja, a

6/72. sz., Europemballage és Continental Can kontra Bizottság ügyben 1973. február 21-én hozott ítélet [EBHT 1973., 215. o.] 15. pontja), különös tekintettel az említett két jogi személy közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra (lásd analógia útján a fenti 122. pontban hivatkozott Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 117. pontját, valamint a fenti 124. pontban hivatkozott ETI és társai ügyben hozott ítélet 49. pontját).

- 127 Hasonló esetben ugyanis az anyavállalat és leányvállalata ugyanazon gazdasági egység részét képezi, és ily módon a jelen ítélet 122. és 123. pontjában említett ítélkezési gyakorlat értelmében egyetlen vállalkozást alkot. Ilyen esetben tehát nem a jogsértésre vonatkozó, az anyavállalat és a leányvállalat közötti felbujtói viszony, még kevésbé az anyavállalatnak a jogsértésben való részvétele teszi lehetővé a Bizottság számára, hogy bírság megfizetésére kötelező határozatot címezzen az anyavállalathoz, hanem az, hogy valamely anyavállalat és annak leányvállalata az EK 81. cikk értelmében egyetlen vállalkozást alkot (a Törvényszék T-112/05. sz., Akzo Nobel és társai kontra Bizottság ügyben 2007. december 12-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-5049. o.] 58. pontja).
- 128 Az ítélkezési gyakorlatból továbbá kitűnik, hogy a Bizottság nem szorítkozhat annak pusztán megállapítására, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást tud gyakorolni e leányvállalat üzletpolitikájára, hanem azt is vizsgálnia kell, hogy e befolyást ténylegesen gyakorolta-e (lásd ebben az értelemben a fenti 27. pontban hivatkozott Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 137. pontját, valamint a fenti 27. pontban hivatkozott AEG-Telefunken kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 50. pontját).
- 129 Abban a különös esetben, ha az anyavállalat a közösségi versenyjog szabályait sértő magatartást folytató leányvállalatban 100%-os részesedéssel rendelkezik, egyrészt ezen anyavállalat meghatározó befolyást gyakorolhat az említett leányvállalat magatartására (lásd ebben az értelemben a fenti 27. pontban hivatkozott Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 136. és 137. pontját), másrészt pedig fennáll azon egyszerű vélelem, amely szerint az említett anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol leányvállalata magatartására (lásd ebben az értelemben a fenti 27. pontban hivatkozott AEG-Telefunken kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 50. pontját és a fent hivatkozott „PVC II”-ügyekben hozott ítélet 961. és 984. pontját).

130 E körülmények között elegendő, ha a Bizottság bizonyítja, hogy valamely leányvállalatnak az anyavállalata az egyedüli tulajdonosa, ahhoz hogy arra következtethessen, hogy ez utóbbi meghatározó befolyást gyakorol e leányvállalat üzletpolitikájára. A Bizottságnak ezt követően módjában áll az anyavállalat egyetemleges felelősségét megállapítani a leányvállalatra kirótt bírság megfizetését illetően, kivéve, ha a fenti vélelem megdöntésére köteles anyavállalat elegendő bizonyítékot terjeszt elő annak bizonyításához, hogy a leányvállalata önálló piaci magatartást követ (lásd ebben az értelemben a fenti 27. pontban hivatkozott Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 29. pontját).

131 Igaz ugyan, hogy a Bíróság a fenti 27. pontban hivatkozott Stora Kopparbergs Bergslags kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 28. és 29. pontjában a leányvállalatban való 100%-os részesedésen kívül további körülményekre is hivatkozott, például arra a tényre, hogy nem vitatták az anyavállalatnak a leányvállalata üzletpolitikájára gyakorolt befolyását, és a két vállalkozásnak közös volt a képviselője a közigazgatási eljárás során, e körülményeket azonban a Bíróság csupán azért említette meg, hogy ismeresse azon elemek összességét, amelyekre a Törvényszék az érvelését alapozta, és nem annak érdekében, hogy a jelen ítélet 129. pontjában említett vélelem alkalmazását az anyavállalat által ténylegesen gyakorolt befolyásra vonatkozó további ténykörülmények előterjesztésétől tegye függővé (a Törvényszék T-69/04. sz., Schunk és Schunk Kohlenstoff-Technik kontra Bizottság ügyben 2008. október 8-án hozott ítéletének [EBHT 2008., II-2567. o.] 57. pontja).

132 Végül meg kell még jegyezni, hogy a leányvállalatban fennálló 100%-os részesedés vélelmét nem csak azon esetekben lehet alkalmazni, amikor közvetlen kapcsolat áll fenn az anyavállalat és a leányvállalat között, hanem olyan esetekben is – mint például a jelen ügyben –, amikor e viszony egy köztes leányvállalat révén közvetetten áll fenn.

A Bizottság által a megtámadott határozatban az anyavállalatoknak a leányvállalatuk által elkövetett jogsértésért fennálló felelőssége megállapításának érdekében alkalmazott kritériumokról

- 133 A megtámadott határozatból kitűnik, hogy annak érdekében, hogy a Bizottság az anyavállalatoknak a leányvállalatuk által elkövetett jogsértésért fennálló felelősségét megállapítsa, és ezt követően e határozat címzettei között az anyavállalatokat feltüntesse, továbbá azoknak a szóban forgó leányvállalattal szemben kiszabott bírság megfizetéséért való egyetemleges felelősségét megállapítsa, a következő érvelést alkalmazta.
- 134 A Bizottság azon előfeltételezésből indult ki, miszerint az anyavállalat fentiekben ismertetett felelősségre vonására akkor kerülhet sor, ha az anyavállalat és leányvállalata gazdasági egységet, és következésképpen az EK 81. cikk értelmében egyetlen vállalkozást alkot (lásd a megtámadott határozat (374) preambulumbekzdését).
- 135 A Bizottság központi elemként a leányvállalat piacon tanúsított magatartásával kapcsolatos önállóságának hiányára támaszkodott annak megállapítása érdekében, hogy valamely anyavállalat és leányvállalata ilyen helyzetben van (lásd a megtámadott határozat (371) preambulumbekzdését), mivel az önállóság hiánya az anyavállalatnak a leányvállalat magatartására gyakorolt „meghatározó befolyásának” velejárója (lásd a megtámadott határozat (18), (372), (373), (378), (380), (381), (383), (391), (392), (397), (399), (400), (422) és (441) preambulumbekzdését).
- 136 Ezzel kapcsolatosan a Bizottság úgy ítélte meg, nem szorítkozhat annak pusztá megállapítására, hogy az anyavállalat meghatározó befolyást tud gyakorolni e leányvállalat üzletpolitikájára, hanem azt is vizsgálnia kell, hogy e befolyást ténylegesen gyakorolta-e (lásd többek között a megtámadott határozat (18), (376), (384), (391), (392), (397), (399) és (400) preambulumbekzdését).

137 Így többek között az tűnik ki a megtámadott határozat (384) preambulumbekzdéséből, hogy ugyan a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Sepi nem volt felelősségre vonható leányvállalata, a Cetarsa által elkövetett jogsértésért – amelyben pedig majdnem 80%-os részesedéssel rendelkezett –, ám ennek oka az volt, hogy az aktájában egyáltalán nem álltak rendelkezésre azt bizonyító tényezők, hogy a Cetarsa ne önállóan határozta volna meg magatartását a piacon. A felperesek állításával ellentétben (lásd a fenti 82. pontot) a hivatkozott preambulumbekzdésben található azon megállapítása, miszerint a szóban forgó aktában „nem szerepel a Cetarsa és a Sepi között a jelen ügy tárgyára vonatkozó közvetlen közlésre való utalás”, nem értelmezhető úgy, hogy egyedül ezen elem alapján döntött volna a Bizottság úgy, hogy nem vonja felelősségre a Sepit. A Bizottság ugyanis ezzel a megállapítással mindenekelőtt a Dimon által a kifogásközlésre adott válaszában megfogalmazott azon állításra kívánt válaszolni, miszerint a Dimon hátrányosan kezelte a Sepihez képest, mivel az utóbbit, annak ellenére, hogy annak – ugyanúgy mint a Dimonnak – állítólagosan teljes mértékben tudomása volt a szóban forgó jogellenes magatartásról, a Bizottság nem vonta felelősségre leányvállalata jogsértő magatartásáért. Egyébiránt meg kell még jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozat (384) preambulumbekzdésében három további megfontolásra hivatkozik annak érdekében, hogy a Dimon helyzetét megkülönböztesse a Sepi helyzetétől, és hogy megindokolja, hogy a megtámadott határozatban miért nem vonja felelősségre az utóbbit.

138 A megtámadott határozat (18) preambulumbekzdéséből kitűnik továbbá, hogy annak indoka, amiért nem vonta felelősségre sem a Universal, sem a 100%-os tulajdonában lévő leányvállalatát, a Universal Leafet a Taesnek – vagyis utóbbi leányvállalatának, amelyben 90%-os részesedéssel rendelkezett – a jogsértő magatartásáért, az volt, hogy nem rendelkezett elegendő bizonyítékkal annak bizonyításához, hogy ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak volna e leányvállalatra.

139 A Bizottság ugyanezen elveket alkalmazta a felperesek esetében a 1998 májusát megelőző időszakra nézve. Így először azt kívánta bizonyítani, hogy a felperesek a WWTE elnökével és annak két családtagjával közösen irányították a WWTE-t, és ezzel arra célzott, hogy a felperesek meghatározó befolyást tudtak gyakorolni az utóbbi társaság magatartására (lásd a megtámadott határozat (388)–(391) preambulumbekzdése).

Másodszor a Bizottság azt próbálta bizonyítani, hogy a felperesek ténylegesen befolyást gyakoroltak a WWTE magatartására (lásd a megtámadott határozat (391), (392) és (400) preambulumbekzdését).

- 140 Egyébiránt a Bizottság megjegyezte, hogy azon különös esetben, amikor valamely társaság a leányvállalatában 100%-os részesedéssel rendelkezik, a Bizottság az ítélkezési gyakorlat értelmében jogszerűen vélemezheti, hogy az anyavállalat a leányvállalata magatartása felett ténylegesen meghatározó befolyást gyakorol (lásd a megtámadott határozat (372) preambulumbekzdését).
- 141 Mindazonáltal a jelen ügyben annak érdekében, hogy az ilyen helyzetben lévő anyavállalatokat felelősségre vonja a leányvállalatuk által elkövetett jogsértésért, a Bizottság úgy döntött, hogy nem elégszik meg azzal, hogy e vélelemmel éljen, hanem olyan további tényelemekre is támaszkodik, amelyek bizonyítják, hogy az anyavállalatok ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak leányvállalatukra, és amelyek ennél fogva megerősítik a szóban forgó vélelmet (lásd különösen a megtámadott határozat (372), (375), (376) és (378) preambulumbekzdését).
- 142 A megtámadott határozat (18) preambulumbekzdéséből ugyanis világosan kitűnik, ugyan a Bizottság a Deltafina jogsértő magatartásáért nem vonta felelősségre sem vállalatcsoportja vezető társaságát, sem a közöttük lévő köztes leányvállalatot – vagyis sem a Universal, sem a Universal Leafet – annak ellenére, hogy abban 100%-os befolyásuk volt, ennek az volt az indoka, hogy nem rendelkezett elegendő bizonyítékkal annak bizonyításához, hogy ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak e leányvállalatra. Ugyanebben az értelemben kell értelmezni a megtámadott határozat felperesek által hivatkozott (376) preambulumbekzdését (lásd a fenti 59. és 82. pontot). E részletek valóban némileg kétértelműen fogalmaznak. Mindazonáltal a hivatkozott határozat (18) preambulumbekzdésével együttesen olvasva és azzal összefüggésben e szöveg nem értelmezhető oly módon, hogy azt jelentené, hogy a Bizottság azért nem vonta felelősségre a két anyavállalatot – vagy bármely más anyavállalatot –, mert nem vettek részt a jogsértésben.

- 143 Továbbá a megtámadott határozat (18) preambulumbekzdéséből az is kifejezetten kiderül, hogy a Bizottság azért nem vonta felelősségre az Intabexet – vagyis az Agroexpansió köztes anyavállalatát – leányvállalata jogsértő magatartásáért – miközben az e társaságban 100%-os befolyással rendelkezett –, mert nem rendelkezett elegendő bizonyítékkal annak bizonyításához, hogy az Intabex ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt volna e leányvállalatra, mivel az utóbbi társaságban való részvétele kizárólag pénzügyi jellegű volt (lásd továbbá a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdését).
- 144 Ezzel szemben a Dimon tekintetében – amely azon felül, hogy a Dimon az Agroexpansióban 100%-os részesedéssel rendelkezett, a vállalatcsoport irányítója is volt – pontosan ez a tény készítette a Bizottság arra, hogy megállapítsa a Dimon felelősségét az utóbbi jogsértésért (lásd többek között a megtámadott határozat (375) és (378)–(380) preambulumbekzdését).
- 145 A Bizottság a felperesek esetében ugyanezen megközelítést alkalmazta az 1998 májusa és a megtámadott határozat elfogadásának napja közötti időszak tekintetében. Annak érdekében ugyanis, hogy megállapítsa a felperesek felelősségét a WWTE jogsértő magatartásáért, nem elégedett meg pusztán azzal, hogy az abból eredő vélelemre támaszkodjon, hogy a felperesek a WWTE-ben 100%-os – illetve pár hónapig csak majdnem 100%-os – részesedéssel rendelkeztek (lásd a megtámadott határozat (375) és (393) preambulumbekzdését), hanem egyes további olyan elemeket is figyelembe vett, amelyek azt bizonyították, hogy a felperesek ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak az utóbbi társaság magatartására (lásd a megtámadott határozat (375), (396) és (398) preambulumbekzdését). A Bizottság hozzáfűzte, hogy az SCC által a kifogásközlésre adott válaszában annak bizonyításának megkísérlésére felhozott érvek, hogy a WWTE önállóan folytatta tevékenységét a piacon, nem voltak meggyőzőek (lásd a megtámadott határozat (399) preambulumbekzdését).
- 146 Meg kell jegyezni, hogy a Bizottság nemcsak a vállalatcsoportok irányító társaságait marasztalta el, hanem a köztes anyavállalatokat is, amint azt a Universal Leaf, az Intabex, az SCTC és a TCLT esete is bizonyítja.

- 147 Végül megjegyzendő, hogy a Bizottság a Törvényszék által feltett egyik írásos kérdésre adott válaszában, valamint a tárgyalás során megerősítette, hogy az anyavállalatuk 100%-os irányítása alatt álló leányvállalatok esetén úgy döntött, hogy nem elégszik meg azzal, hogy a fenti 129., 130. és 140. pontban ismertetett vélelemmel éljen annak érdekében, hogy az a szóban forgó leányvállalatok által elkövetett jogsértésért az anyavállalatoknak tudja be a felelősséget, hanem figyelembe veszi azon további elemeket, amelyek a meghatározó befolyás tényleges gyakorlását bizonyították. Ezt a megközelítést lényegében azzal a ténnyel igazolta, hogy a megtámadott határozat meghozatala idején fennálló állandó ítélkezési gyakorlatra tekintettel körültekintőbbnek látta az anyavállalatok felelősségét e „kettős alapon” megállapítani.

Az első jogalap második részéről

- 148 Először is az első jogalap második részét kell megvizsgálni, amelynek keretében a felperesek arra hivatkoznak, hogy a Bizottság nem indokolta meg kellően azon döntését, hogy betudta a felperesek felelősségét a WWTE jogsértő magatartásáért.
- 149 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében az indokolásnak világosan és egyértelműen kell tartalmaznia a jogi aktust kibocsátó intézmény érvelését, oly módon, hogy lehetővé tegye egyrészt az érdekelték számára a meghozott intézkedés indokainak megismerését, másrészt az illetékes bíróság számára felülvizsgálati hatásköre gyakorlását. Az indokolási kötelezettséget az eset összes körülményeire, így különösen a jogi aktus tartalmára, a felhívott indokok jellegére és a címzettek vagy a jogi aktus által közvetlenül és személyükben érintett egyéb személyek magyarázathoz fűződő érdekére tekintettel kell vizsgálni. Nem követelmény, hogy az indokolás az összes releváns ténybeli és jogi elemet tartalmazza, minthogy azt a kérdést, hogy a jogi aktus indokolása megfelel-e az EK 253. cikk követelményeinek, nemcsak szövegére, hanem körülményeire, valamint az adott tárgyra vonatkozó jogszabályok összességére is figyelemmel kell vizsgálni (lásd a Bíróság C-367/95. P. sz., Bizottság kontra Sytraval és Brink's France ügyben 1998. április 2-án hozott ítéletének [EBHT 1998., I-1719. o.]

63. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, továbbá a Törvényszék T-304/02. sz., Hoek Loos kontra Bizottság ügyben 2006. július 4-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-1887. o.] 58. pontját).

- 150 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint továbbá, amennyiben az EK 81. cikkének alkalmazásában hozott határozat több címzetthez szól, és a jogsértés betudhatóságának kérdését veti fel, e határozatnak megfelelő indokolást kell tartalmaznia a címzettek mindegyikére, és különösen azokra nézve, amelyeknek a határozat értelmében e jogsértés terhét viselniük kell (a Törvényszék T-38/92. sz., AWS Benelux kontra Bizottság ügyben 1994. április 28-án hozott ítéletének [EBHT 1994., II-211. o.] 26. pontja és a T-330/01. sz., Akzo Nobel kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítéletének [EBHT 2006., II-3389. o.] 93. pontja).
- 151 A jelen ügyben a megtámadott határozat címzettekre vonatkozó, és a fenti 25–40. pontban ismertettet részletének összefoglalójából, valamint a fenti 133–146. pontban kifejtett megállapításokból kitűnik, hogy a Bizottság megfelelő indokolást nyújtott azon indokok tekintetében, amelyek alapján úgy döntött, hogy a WWTE által elkövetett jogsértést a felpereseknek tudja be. A Bizottság ugyanis a Bíróság és a Törvényszék ítélkezési gyakorlatára hivatkozva bemutatta azon elveket, amelyeket alkalmazni kívánt az említett címzettek meghatározása érdekében. A felperesek tekintetében pontosabban két időszakot különböztetett meg; az 1995-től 1998 májusáig terjedő első időszakot, valamint az 1998 májusától a megtámadott határozat meghozataláig terjedő időszakot. Az első időszak tekintetében a Bizottság – miután megállapította, hogy ezen időszak alatt a felperesek a WWTE elnökével és annak két családtagjával közösen irányították a WWTE-t – úgy ítélte meg, hogy olyan ténybeli elemekkel rendelkezik, amelyek bizonyítják, hogy a felperesek ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak a WWTE üzletpolitikájára, és ezen elemeket ismertette is. A Bizottság a második időszakkal kapcsolatosan először is megjegyezte, hogy akkor a felperesek a WWTE-ben (pár hónapig) majdnem 100%-os, majd aztán 100%-os részesedéssel rendelkeztek, és ebből következően az utóbbi kizárólagos irányításuk alatt állt. Továbbá úgy ítélte meg, hogy a felperesek ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak a WWTE üzletpolitikájára, és ezzel kapcsolatosan nem csupán a leányvállalataikban fennálló 100%-os (vagy majdnem 100%-os) részesedésükből eredő vélelemre

támaszkodott, hanem egyes további olyan elemekre is, amelyek alátámasztották e vélelmet. Végül a Bizottság úgy vélte, hogy az SCC által a kifogásközlésre válaszul hivatkozott érvek közül egyik alapján sem lehetett ettől eltérő következtetést levonni.

- 152 Ebből következik, hogy az első jogalap második részét mint megalapozatlant el kell utasítani.

A Bizottság által a jelen ügyben alkalmazott módszer jogszerűségéről és a második jogalapról

- 153 A Bizottság által a jelen ügyben a leányvállalatok jogsértése anyavállalatoknak való betudhatóságának megállapítására alkalmazott – és a fenti 134–136., 140., 141. és 146. pontban ismertetett – módszer jogszerűségét az EK 81. cikk (1) bekezdésére és az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésére tekintettel kell értékelni.

- 154 E tekintetben elegendő megállapítani, hogy a szóban forgó módszer – függetlenül attól, hogy azt a Bizottság a felperesek esetében megfelelően alkalmazta-e, és amely kérdés az alábbiakban kerül megvizsgálásra – teljes mértékben megfelel az ítélkezési gyakorlat által a jelen jogterületen meghatározott és a fenti 122–132. pontban említett elveknek.

- 156 Ugyan igaz, hogy az a különös eset áll fenn, hogy ugyan az anyavállalat a közösségi versenyjog szabályait sértő magatartást folytató leányvállalatban 100%-os részesedéssel rendelkezik, a Bizottság körütekintésből mégsem kizárólag az ítélkezési gyakorlat által kidolgozott vélelemre támaszkodott (lásd a fenti 129. és 130. pontot) annak bizonyítására, hogy az anyavállalat ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a leányvállalat üzletpolitikájára, hanem más olyan tényelemeket is figyelembe vett, amelyek ezt a tényt megerősítették. Mindazonáltal azzal, hogy így járt el, a Bizottság csupán a meghatározó befolyás tényleges gyakorlásával kapcsolatos feltétel teljesülésével kapcsolatos bizonyítás megkívánt szintjét növelte, miközben az ugyanazon vállalkozást képező jogi személyek jogsértésekért fennálló felelősségének betudhatóságát alátámasztó gazdasági egység alapvető fogalmát teljes mértékben tiszteletben tartotta.
- 157 Végül meg kell jegyezni, hogy egy olyan ügyben, amely egy, különböző vállalkozásokat érintő jogsértésre vonatkozik, a Bizottság az ítélkezési gyakorlat által rögzített kereteken belül egy adott módszert alkalmaz annak meghatározására, hogy meg kell-e állapítani mind azoknak a leányvállalatoknak a felelősségét, amelyek ténylegesen elkövették e jogsértést, mind e leányvállalatok anyavállalatának felelősségét, és ennek érdekében – különös körülmények kivételével – minden vállalkozás esetében ugyanazon kritériumokra kell támaszkodnia.
- 157 A Bizottság köteles ugyanis tiszteletben tartani az egyenlő bánásmód elvét, amely az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében megköveteli, hogy hasonló helyzeteket ne kezeljenek eltérő módon, és hogy az eltérő helyzeteket ne kezeljék egyenlő módon, kivéve ha az ilyen bánásmód objektíven igazolható (a Bíróság 106/83. sz., Sermide-ügyben 1984. december 13-án hozott ítéletének [EBHT 1984., 4209. o.] 28. pontja és a Törvényszék T-311/94. sz. BPB de Eendracht ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1129. o.] 309. pontja).
- 158 Megjegyzendő, hogy a Bizottság egyébiránt osztja e véleményt, amikor a megtámadott határozat (384) preambulumbekzdésében kijelenti, hogy „ugyan a konkrét körülmények, amelyek alapján úgy vélhet[i], hogy valamely anyavállalat felelős a leányvállalata

magatartásáért, egyes esetekben különbözőek lehetnek, ám mindaddig nincs szó a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének megsértéséről, amíg a felelősségre vonatkozó elvek koherensen kerülnek alkalmazásra”.

- 159 A fenti 137–139. és 142–145. pontban kifejtett megállapításokból kitűnik, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban ugyanazon elveket alkalmazta az összes érintett anyavállalatra annak meghatározása érdekében, hogy a leányvállalatuk által elkövetett jogsértésért fennálló felelősség betudható-e nekik. Különösen – a felperesek állításával ellentétben – nem tűnik úgy, hogy a Bizottság e tekintetben egyrészt az ő helyzetüket, másrészt pedig a Universal Leaf, a Sepi, vagy akár az Intabex helyzetét eltérően kezelte volna.
- 160 Ennélfogva az egyenlő bánásmód elve megsértésének elvére vonatkozó második jogalapot el kell utasítani mint megalapozatlant.

A felperesek és a WWTE közötti gazdasági egység létezéséről

- 161 Már csupán azt kell megvizsgálni, hogy a Bizottság az egyes felperesek tekintetében megfelelően alkalmazta-e a fenti 134–136., 140., 141. és 146. pontban meghatározott kritériumokat a felperesek és a WWTE közötti gazdasági egység létezése, és ennélfogva a jogsértésért és a bírság megfizetéséért fennálló egyetemleges felelősségük megállapítása érdekében, és helyesen tüntette-e fel őket a megtámadott határozat címzettjei között. Adott esetben továbbá azt kell megvizsgálni, hogy a felperesek által hivatkozott és a fenti 74–79. pontban kifejtett megfontolások megerősítik-e a felperesek azon állítását, miszerint a WWTE a jogsértés ideje alatt önállóan folytatta tevékenységét a piacon.

- 162 A megtámadott határozatban a Bizottság által tett megkülönböztetést követve, két időszakot kell megkülönböztetni; az 1996. március 13-tól – vagyis a feldolgozók közötti kartell kezdetétől – 1998. május 5-ig tartó első időszakot, és az 1998 májusától a megtámadott határozat meghozataláig tartó második időszakot.

Az 1996. március 13-tól 1998. május 5-ig tartó első időszakról

- 163 A felek előtt ismeretes, továbbá az aktából – és különösen a megtámadott határozatnak a fenti 34. pontban hivatkozott (388)–(390) preambulumbekzdésében említett elemekből – is kitűnik, hogy az 1996. március 13-tól 1998. május 5-ig tartó időszakban a WWTE-t egyrészt az SCC – a TCLT és az SCTC révén –, másrészt a WWTE elnöke és két családtagja közösen irányította.
- 164 A felperesek állításával ellentétben egy ilyen helyzet egyáltalán nem zárja ki annak lehetőségét, hogy azon feltétel, miszerint az anyavállalat meghatározó befolyást tud gyakorolni e leányvállalat üzletpolitikájára (lásd a fenti 128. pontot), teljesüljön. Így különösen nem szükséges ehhez, hogy a leányvállalat az anyavállalat kizárólagos irányítása alatt álljon.
- 165 Amennyiben egy vállalkozást egy vagy több vállalkozás vagy személy közösen irányít, e vállalkozásoknak vagy személyeknek eleve adott a lehetőségük az irányított vállalkozás feletti meghatározó befolyás gyakorlására. Mindazonáltal ez még nem elegendő ahhoz, hogy a Bizottság nekik tudja be a közös irányítás alatt álló vállalkozás által a versenyjogi szabályok megsértéséért fennálló felelősséget, mivel ennek betudhatósága ezenfelül azt követeli meg, hogy a meghatározó befolyás tényleges gyakorlására vonatkozó feltétel is teljesüljön (lásd a fenti 128. pontot). Amennyiben ez az eset áll fenn, a közös irányítást gyakorló vállalkozások vagy személyek felelősségre vonhatók leányvállalatuk jogsértő magatartásáért, amint azt a Törvényszék T-314/01. sz.,

Avebe kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 27-én hozott ítélete (EBHT 2006., II-3085. o.) is mutatja, ugyanis ebben az ítéletben a Törvényszék megerősítette, hogy a Bizottság valamely határozatában megalapozottan tudta be két, a leányvállalatukban 50-50%-os részesedéssel, és annak kereskedelmi vezetése felett közös irányítással rendelkező társaságnak a szóban forgó leányvállalat jogsértő magatartásáért fennálló felelősséget. Amennyiben kiderül, hogy valójában a közös irányítással rendelkező vállalkozások vagy személyek közül csak az egyik gyakorol ténylegesen meghatározó befolyást e leányvállalatra, illetve ha egyéb különös körülmények ezt igazolják, a Bizottság úgy dönthet, hogy csupán ezt a vállalkozást vagy személyt vonja a jogsértő leányvállalattal egyetemlegesen felelősségre.

- ¹⁶⁶ Mindenesetre – amint azt a Bizottság jogosan jegyzi meg beadványaiban – amennyiben a jelen ügyben bebizonyosodik, hogy az 1996. március 13-tól 1998. május 4-ig tartó időszakban a felperesek ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak a WWTE magatartására, ez szükségszerűen azt is jelenti, hogy lehetőségük volt arra.
- ¹⁶⁷ A megoldásra váró fő kérdés tehát az, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban felhozott elemek jogilag megkövetelt módon bizonyítják-e, hogy a felperesek ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak leányvállalatukra.
- ¹⁶⁸ Ezzel kapcsolatosan előjáróban el kell utasítani azt az érvet, amelyre a felperesek érvelésüket nagy részt alapozzák, és amelynek értelmében arra hivatkoznak, hogy a Bizottság nem bizonyította megfelelően, hogy a felperesek utasították volna a WWTE-t, hogy jogsértést kövessen el, vagy hogy a jogsértésben közvetlenül részt vettek volna.

- 169 Amint azt már a fenti 127. pontban kifejtettük, nem a jogsértésre vonatkozó, az anyavállalat és a leányvállalat közötti felbujtói viszony, még kevésbé az anyavállalatnak a jogsértésben való részvétele teszi lehetővé a Bizottság számára, hogy bírság megfizetésére kötelező határozatot címezzen az anyavállalathoz, hanem az, hogy valamely anyavállalat és annak leányvállalata az EK 81. cikk értelmében egyetlen vállalkozást alkot. A fenti 142. pontban ismertetett indokok alapján e megállapítást nem cáfolja a megtámadott határozat (376) preambulumbekzdésének felperesek által hivatkozott részlete (lásd a fenti 59. és 82. pontot).
- 170 A felperesek azon érvét is el kell utasítani, miszerint a leányvállalat által elkövetett jogsértésért fennálló felelősség anyavállalatnak való betudhatósága megállapítása érdekében az anyavállalat által gyakorolt meghatározó befolyásnak olyan tevékenységekre kell vonatkoznia, amelyek szigorú értelemben a leányvállalat üzletpolitikájába tartoznak, sőt, közvetlenül a szóban forgó jogsértéshez – vagyis jelen esetben a nyersdohány-felvásárláshoz – kapcsolódnak (lásd a fenti 60., 69., 73–77. pontot).
- 171 Amint azt már a fenti 126. pontban kifejtésre került, annak megállapítása érdekében, hogy valamely leányvállalat önállóan határozza meg magatartását a piacon, a leányvállalat és az anyavállalat közötti gazdasági, szervezeti és jogi kapcsolatokra vonatkozó releváns elemek összességét figyelembe kell venni, amelyek az egyes esetekben különbözőek lehetnek, és ezért azokat nem lehet taxatív módon felsorolni.
- 172 Azon elemeket, amelyekre a Bizottság a megtámadott határozatban támaszkodik annak megállapítása érdekében, hogy a szóban forgó időszakban a felperesek ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak a WWTE piaci magatartására, a hivatkozott határozat (391) preambulumbekzdése tartalmazza, és ezek az elemek három elkülönülő csoportra tagolódnak.

– V. Standard csoporton belüli feladatköréről

- 173 A Bizottság elsősorban a V. Standard csoporton belüli feladatkörére vonatkozó egyes elemeket említi.
- 174 Meg kell állapítani – amint azt a felperesek is kijelentették a Bizottság által a köz-igazgatási eljárás során nekik címzett kifogásközlésre adott válaszukban –, hogy V. legalább a jogsértés kezdetétől a WWTE igazgatótanácsa négy tagjának egyike volt. A felperesek ugyanezen válaszukban hozzáfűzték, hogy V. 1989. szeptember 30-tól kezdődően különböző időszakokban a Standard csoport más, olaszországi és görögországi leányvállalatai igazgatótanácsának is tagja volt. E nyilatkozatok tökéletesen egybevágnak a felpereseknek a kifogásközlésre adott válaszukban tett, és válaszbeadványukban megismételt nyilatkozatával, miszerint V. szerepe a [Standard csoport] európai képviselő[e] volt, amely a különböző leányvállalatok igazgatótanácsában való tagságban nyilvánult meg, továbbá miszerint V. európai „feladatköre a feldolgozott dohány eladásának a Standard csoport nemzetközi eladási hálózatán keresztül történő koordinációja” volt.
- 175 Megállapítandó továbbá, hogy a felperesek nem vitatják a Bizottságnak a megtámadott határozat (391) preambulumbekzdésében található azon állítását, miszerint V.-re hárult „a [Standard] csoport európai tevékenységéért való általános felelősség”. Csupán annak kijelentésére szorítkoznak egyrészt, hogy V. helyzetét nem lehet a fenti 64. pontban hivatkozott ABB Asea Brown Boveri kontra Bizottság ítéletben meghatározott vezetőkéhez hasonlítani, ezért a Bizottság nem hivatkozhat ezen ítéletre, másrészt pedig arra hivatkoznak, hogy a Bizottság fenti állítása túlzottan általános, és nem bizonyítja, hogy az SCTC arra utasította volna a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson. Ehhez még hozzáfűzendő, hogy a felperesek saját maguk is úgy utalnak V.-re, mint a „csoport európai tevékenységéért felelős vezetőjére”.

- 176 A felperesek beadványaikban továbbá nem vitatják a Bizottságnak ugyancsak a megtámadott határozat (391) preambulumbekzdésében található azon állítását sem, miszerint V. az SCC képviselőjeként járt el, és ő [volt] „felelős a WWTE és anyavállalatai közötti kapcsolatokért”. Megint csak beérik az arra való hivatkozással, hogy ezen állítás túlzottan általános, és nem bizonyítja, hogy a felperesek arra utasították volna a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson.
- 177 V. valóban nem állt egyik felperes alkalmazásában sem – ugyanis az SCTL, az SCTC 100%-os tulajdonában álló leányvállalata alkalmazta – és az SCC által a közigazgatási eljárás során a Bizottságnak megküldött, az utóbbi társaság „corporate directorjainak” (a társaság igazgatói), illetve „corporate officerjeinek” (a társaság tisztviselői) listáján sem szerepelt. Ettől még V. Standard csoporton belül gyakorolt hatáskörei és felelőségének terjedelme igen jelentősök voltak, különösen mivel e hatáskörök a szóban forgó csoport egyik fő tevékenységi körére, illetve Európa teljes területére vonatkoztak.
- 178 V. Standard csoporton belüli szerepének jelentőségét továbbá az a tény is hangsúlyozza, hogy az SCC 1999 és 2001 közötti éves jelentéseiben V. a Standard csoport dohánysektorának „európai regionális alelnökként” kerül megnevezésre. A felperesek azon állítása, miszerint e cím valójában nem is létezett, és azt csupán V. imázsának emelésére használták, alig hihető.
- 179 A fenti különböző elemekre figyelemmel a Bizottság ésszerűen tekinthette úgy, hogy V. a Standard csoport vezetőségének tagja. Ennélfogva a Bizottság jogszerűen ítélte úgy, hogy közvetlen kapcsolat állt fenn a csoportot irányító anyavállalat – jelen esetben az SCC – és V. között.
- 180 Ez a körülmény – kiegészítve azt a tényt, hogy V. a WWTE igazgatótanácsa négy tagjának egyike volt – meggyőző bizonyíték arra nézve, hogy az SCC ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a WWTE piaci magatartására.

– A WWTE igazgatótanácsa 1996. március 25-i és 26-i ülésének jegyzőkönyvéről

- 181 Másodsorban a Bizottság a WWTE igazgatótanácsa 1996. március 25-i és 26-i ülésének spanyol és angol nyelven elkészített jegyzőkönyvére támaszkodik.
- 182 Ezzel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy e jegyzőkönyv „Az igazgatótanácsi ülésekre vonatkozó eljárás” című 2. pontjának bizonyos részeiből az tűnik ki, hogy a szóban forgó ülés során a WWTE igazgatótanácsának Standard csoport által kinevezett két tagja azt bizonygatta, hogy e társaság nem járhat el az SCTC-től függetlenül. V. ugyanis megjegyezte, hogy ugyan a WWTE „saját személyiséggel rendelkezik, illetve önálló egységet alkot”, ugyanakkor az „SCTC leányvállalata is”, és következésképpen „tisztelőben [kell] tartania az SCTC eljárásait”. C. a maga részéről hangsúlyozta, hogy ugyan a „[WWTE] összes igazgatótanácsi tagja rendelkezik bizonyos hatáskörökkel és felelősséggel, ám nem hozhatnak meg minden döntést szabadon, és számos esetben az SCTC vezetőivel kell konzultálniuk [e döntésekről].
- 183 A jegyzőkönyv egyéb részleteiből az tűnik ki, hogy a WWTE-nek számos kérdés, illetve kiadás kapcsán ki kellett kérnie az SCTC véleményét, illetve annak előzetes jóváhagyását.
- 184 Így például a jegyzőkönyv „Eladási eljárások” című 3. pontja szerint „egyetlen dohányszállítmány sem exportálható anélkül, hogy azt ne kísérné egy, két személy aláírásával ellátott nyomtatvány, amelynek formája [E., a szóban forgó WWTE igazgatótanácsi ülésre meghívott személyek egyike] Godalmingban [az SCTC egyesült királysági központjában] e héten teendő látogatását követően kerül meghatározása” és hogy „[e]zt a nyomtatványt [D.-nek, a WWTE igazgatótanácsa egyik tagjának] kell megfelelően kitöltenie, miután az összes releváns adatot ellenőrizte [A.-val] Godalmingban”.

- 185 Másodszer a jegyzőkönyv a hosszú távú finanszírozással kapcsolatosan a következőket tartalmazza: „Jelenleg nem tehetünk semmit, mert az SCTC utasításait követően nincs módunk az eszközök jelzáloggal való megterhelésére”. Az is megjegyzésre kerül, hogy F.-nek e kérdés többek között M.-mel való megbeszélése érdekében kellett Godalmingba mennie. Ehhez hozzáfűzendő, hogy az utóbbi személy a jogsértés ideje alatt az SCC egyik „corporate officerje” (vezetője), alelnöke, illetve kincstárnoka volt.
- 186 Harmadszer a jegyzőkönyv 10. pontjában található táblázatban számos olyan beruházási projekt kerül felsorolásra, amelyhez szükséges „az SCTC végleges jóváhagyása”. A legjelentősebb projektekre – vagyis egy új raktár építésére – vonatkozóan V. és M. kijelentette, hogy „lehet, hogy nagyon nehéz lesz e kiadást elfogadtatni az SCTC-vel a következő gazdasági év folyamán”. Ugyancsak a 10. pontban szerepel az, hogy egy üzemeltetés helyének másik helyre való áthelyezésével kapcsolatos „tengely” áthelyezésére vonatkozó beruházást „az SCTC-nek valószínűleg nagyon gyorsan jóvá kellene hagynia, tekintettel e projekt haladéktalan szükségességére”.
- 187 A fenti 182–186. pontban ismertetett elemek meggyőző bizonyítékok arra nézve, hogy az SCTC ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a WWTE piaci magatartására. A felperesek azon állítása, miszerint a SCTC véleményét, illetve engedélyét csupán a nyersdohány-felvásárlástól független – vagyis többek között a feldolgozott dohány eladásával kapcsolatos – kérdésekben kérték ki, a fenti 170. és 171. pontban kifejtett indokok miatt irreleváns. Azon állításukat, miszerint az SCTC előzetes hozzájárulására csak a rendkívüli kiadások esetén volt szükség, a tények nem támasztják alá, mivel a jegyzőkönyv 10. pontjában lévő táblázat olyan beruházási projekteket említ, amelyeknek költségei 1 220 egyesült államokbeli dollártól (USD) 1 056 911 USD-ig terjednek, és a kettő között olyan alacsony tételek is szerepelnek, mint például 4 800, 5 600 vagy 6 504 USD.
- 188 A fenti 187. pontban levont következtetést a szóban forgó jegyzőkönyv egyéb bizonyítékai is megerősítik. Egyrészt a jegyzőkönyvének 4. pontjából kitűnik, hogy az SCTC

alkalmazottjaira kötelező magatartási kódex a WWTE alkalmazottjaira is alkalmazandó volt, ideértve azt, hogy a WWTE elnöke által felhozott bizonyos kifogásokat követően az igazgatótanács arra a döntésre jutott, hogy e szöveget le kell fordítani angolról spanyolra. Másrészt a hivatkozott jegyzőkönyv 7. pontjából kitűnik, hogy a WWTE igazgatótanácsa megtárgyalta az SCTC gazdasági és kereskedelmi helyzetét.

- 189 Továbbá megjegyzendő, hogy a szóban forgó jegyzőkönyv rögzíti, hogy a WWTE igazgatótanácsa elkészítette az 1996. évi spanyolországi betakarításra vonatkozó nyersdohány-felvásárlási stratégiát. Ebben az összefüggésben a jegyzőkönyv kifejezetten megemlíti a feldolgozók kartellje 1996. március 13-án tartott madridi találkozóját, a következőképpen:

„Pár héttel ezelőtt Madridban az összes felvásárló vállalkozás részvételével találkozóra került sor annak érdekében, hogy e vállalkozások megpróbáljanak a[z 1996-os] szürettel kapcsolatos szerződések odaítélési eljárásaival kapcsolatos stratégiára vonatkozó megállapodásokra jutni. Igen feszült légkörben csupán a következő szóbeli megállapodásokra került sor:

1. 3 [spanyol pezeta (ESP)]/kg minimumár az FCV [flue cured Virginia] tekintetében;
2. az egyes társaságok közölték átlagáraikra vonatkozó szándékaikat.

Sajnos a spanyol dohány[mennyiség] négy felvásárló vállalkozás közötti elosztásáról nem jött létre semmiféle megállapodás.”

190 Úgy tűnik tehát, hogy a Standard csoport WWTE igazgatótanácsában tagsággal rendelkező képviselőinek tudomása volt a feldolgozók kartelljének tevékenységéről. Sőt mi több – amint azt az alábbi 192. és 193. pontban részletesebben kifejtjük –, a Bizottság aktájának egyéb elemeiből kitűnik, hogy V. ezenfelül a WWTE igazgatótanácsa ülésein kívül személyesen is tudomást szerzett e kartell bizonyos részleteiről. A felek előtt is ismeretes, hogy a szóban forgó képviselők egyszer sem nyilvánították ki ellenvetésüket e magatartásokkal szemben, és hogy az SCC – az elmarasztalás, illetve a harmadik személyek által indítandó kártérítési perek kockázata ellenére, amelynek e magatartással kitette magát – nem tett semmiféle olyan intézkedést a WWTE-vel szemben, amely jogsértésben való részvétele folytatásának megakadályozására irányult volna. A Bizottság ebből jogszerűen következtethetett arra, hogy az SCC hallgatólagosan jóváhagyta e részvételt, illetve úgy ítélhette, hogy ez a magatartás további bizonyítékkal szolgál arra, hogy a fenti társaság meghatározó befolyást gyakorolt leányvállalata magatartására.

– A WWTE elnöke által V.-nek címzett telefaxok

191 Harmadsorban a Bizottság négy, S., a WWTE elnöke által V.-nek címzett telefaxra hivatkozik.

192 Az 1996. október 28-án az SCTC-hez küldött és V.-nek címzett első telefaxban S. az 1996. gazdasági év során történt dohányfelvásárlás eredményéről és az egyes spanyol feldolgozók által fizetett átlagárról értesíti V.-t, a feldolgozók kartelljének bizonyos aspektusairól további részletekkel szolgálva neki. Az 1997. október 6-án a „Standard Commercial – UK”-nak küldött – valószínűleg e hivatkozás alatt az SCTC-t kell érteni, amely az Egyesült Királyságban is végzett tevékenységet (lásd a fenti 184. pontot), és amely azon társaság anyavállalata volt, amelynek alkalmazásában V. állt (lásd a fenti 177. pontot) – második telefaxában S. részletes információkat nyújt egy, a WWTE, a Cetarsa és az Agroexpansión között ugyanazon év szeptemberének végén tartott

találkozórol, amelynek során a fenti társaságok arról állapodtak meg, hogy a nyersdohány felvásárlási áráról és mennyiségeiről információt cserélnek. 1997. október 8-án S. a „Standard Commercial – UK”-nak küldött harmadik telefaxában V. részére egy olyan levél másolatát küldi meg, amelyet ugyanazon a napon a Cetarsa elnökének küldött, és amelyben azt kifogásolja, hogy az utóbbi nem tartja be a feldolgozók által az árakra vonatkozóan kötött megállapodásokat. Végül az 1997. október 10-én a „Standard Commercial – UK”-nak küldött negyedik telefaxában S. a feldolgozók által felvásárolt nyersdohánymennyiséget és a fizetett árakat ismerteti.

- ¹⁹³ A fenti 190. pontban kifejtett indokok alapján azon – egyébiránt a felperesek által nem vitatott – tény, hogy V. a WWTE elnökétől személyesen szerzett tudomást a feldolgozók kartelljének különböző részleteiről, jogszerűen tekinthető úgy, mint további bizonyíték arra, hogy az SCC meghatározó befolyást gyakorolt a WWTE magatartására.

– Az 1996. március 13-tól 1998. május 5-ig tartó időszakra vonatkozó végkövetkeztetés

- ¹⁹⁴ A fenti 173–193. pontban kifejtett megfontolásokból kitűnik, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy az SCC és az SCTC 1996. március 13-tól 1998. május 5-ig tartó időszakban ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a WWTE piaci magatartására.

- ¹⁹⁵ Ezzel szemben meg kell állapítani – amint azt a felperesek helyesen hangsúlyozzák –, hogy a Bizottság által a megtámadott határozat egyetlen eleme sem enged arra következtetni, hogy a TCLT – amely a felperesek állítása szerint egy saját tevékenységgel

nem rendelkező társaság, amelynek a WWTE-ben fennálló részesedése kizárólag pénzügyi jellegű – ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt volna a WWTE piaci magatartására. Ezek a bizonyítékok ugyanis csupán az SCC-re és az SCTC-re vonatkoznak.

¹⁹⁶ Azon körülményt, miszerint 1996 és 1999 között a TCLT volt a WWTE fő ügyfele, a Törvényszék nem tudja figyelembe venni, mivel arra a Bizottság először az ellenkérelmében hivatkozott, így próbálva a TCLT-nek felelősségét betudni leányvállalata jogsértő magatartásáért. Egyébiránt a WWTE igazgatótanácsa 1996. március 25-i és 26-i ülésének jegyzőkönyvéből kitűnik, hogy pusztán számviteli és adójogi indokokból volt a TCLT megbízva a feldolgozott dohány WWTE-től történő felvásárlásával: „[A] múltban a [WWTE a TCLT-nek számlázta ki a szóban forgó felvásárlásokat] annak érdekében, hogy a WWTE könyvelésében nyereségként jelenjen meg”. Ténylegesen egyáltalán nem került sor a feldolgozott dohány TCLT-hez való elszállítására. Mindenesetre a hivatkozott körülmény ugyan azt bizonyíthatja, hogy a TCLT érdekelt volt a WWTE üzletpolitikájában, ám önmagában nem elegendő annak bizonyítására, hogy ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt volna annak magatartására.

¹⁹⁷ Ebből következően a Bizottság megalapozatlanul tudta be a TCLT-nek a WWTE által 1996. március 13. és 1998. május 5. közötti időszakban elkövetett jogsértő magatartást, és ennél fogva nem állapíthatta meg jogszerűen, hogy a fenti időszak tekintetében kiszabott bírság megfizetéséért a TCLT egyetemlegesen felelős.

Az 1998. május 5-e és a megtámadott határozat elfogadásának napja közötti időszakról

- 198 A megtámadott határozat (393) preambulumbekzdésében felsorolt bizonyítékok tekintetében (lásd a fenti 38. pont első három francia bekezdését) megállapítható, hogy a felperesek 1998. május 5-től 1998 októberéig a WWTE-ben majdnem 100%-os, illetve 1998 októberétől a megtámadott határozat elfogadásának időpontjáig 100%-os részesedéssel rendelkeztek.
- 199 Ehhez hozzájárul még az a tény, hogy 1998. május 5. óta a felperesek rendelkeznek a WWTE közgyűlése döntéseinek meghozatalához szükséges többséggel (a megtámadott határozat (394) preambulumbekzdése), és hogy a WWTE igazgatótanácsa a társaság közgyűlése által kinevezett két olyan új taggal rendelkezik, akik a korábban a kisebbségi részvényeseket képviselő tagok helyébe léptek.
- 200 A fenti 198. és 199. pontban ismertetett elemekre figyelemmel világos, hogy a felperesek 1998. május 5. óta meghatározó befolyás tudnak gyakorolni a WWTE magatartására. Ráadásul a felperesek beadványaikban kifejezetten el is ismerik ezt a tényt.
- 201 Ennélfogva az 1998. május 5. és a megtámadott határozat elfogadásának napja közötti időszak tekintetében azt kell megvizsgálni, hogy – amint azt a Bizottság állítja – a meghatározó befolyás tényleges gyakorlásával kapcsolatos feltétel minden felperes vonatkozásában teljesült-e.
- 202 Ezzel kapcsolatosan emlékeztetni kell, hogy miután a Bizottság beadványaiban egy másik elméletre hivatkozott (lásd a fenti 105. pontot), egy, a Törvényszék által feltett írásbeli kérdésre válaszolva elismerte, hogy a megtámadott határozatban

nem elégedett meg azzal, hogy a fenti 129., 130. és 140. pontban ismertetett vélelemmel éljen annak érdekében, hogy a szóban forgó leányvállalatok által elkövetett jogsértésért az anyavállalatoknak tudja be a felelősséget, hanem figyelembe vette azon további elemeket, amelyek a meghatározó befolyás tényleges gyakorlását bizonyították (lásd a fenti 118. és 147. pontot). A megtámadott határozat különböző preambulumbekzdéseiből kitűnik, hogy a jelen ügyben valóban ezt a megközelítést alkalmazta (lásd a fenti 141–145. pontot).

- ²⁰³ Azt kell tehát megvizsgálni, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban hivatkozott elemek jogilag megkövetelt módon bizonyítják-e, hogy a szóban forgó időszakban a felperesek ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak a WWTE magatartására. Ezeket az elemeket a megtámadott határozat (396) és (398) preambulumbekzdése, valamint a 313. és 314. lábjegyzete tartalmazza.

– V.-nek a termeltetési szerződések megkötésében játszott szerepéről

- ²⁰⁴ A Bizottság által a megtámadott határozat (396) preambulumbekzdésében hivatkozott első elem az a tény, hogy V. 1998. óta „[...] szerepet játszik a WWTE és a termelői csoportok közötti termeltetési szerződések megkötésében”. A megtámadott határozat 313. lábjegyzete ezzel kapcsolatosan az SCTC végrehajtó bizottságának egyik 1998. év elejéről származó, V.-hez intézett „hosszú távú spanyol beszerzési szerződésekre” vonatkozó feljegyzésére hivatkozik.

- 205 Megállapítandó, hogy a hivatkozott feljegyzésnek valójában az a célja, hogy felhatalmazza V.-t, hogy – „európai regionális igazgatói minőségében” – a termelőkkel szállítási szerződéseket kössön a [WWTE-nek] való dohányszállítás érdekében”. Ugyanez a dokumentum meglehetősen pontos utasításokat tartalmaz arra nézve, hogy V. mely feltételek mellett kötheti meg e szerződéseket, különösen a felvásárlási mennyiségek, a felvásárlási árak, a minőségi bónuszok és a termelőknek nyújtható előlegek, illetve a termelők által követelhető „előleggaranciák” tekintetében.
- 206 A fent ismertetett feljegyzés – azon felül, hogy ellentmond a felperesek azon állításának, miszerint V. kizárólag a feldolgozott dohány eladásával foglalkozott – egyértelműen bizonyítja, hogy az SCTC aktív szerepet játszott a WWTE nyersdohány-felvásárlási politikájában, ennél fogva ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt annak piaci magatartására.
- 207 A fent hivatkozott feljegyzés alapján továbbá megállapítható, hogy az SCC is ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a WWTE piaci magatartására. Ezzel kapcsolatosan egyrészt meg kell állapítani, hogy e feljegyzést H.-nak – aki a fenti társaság elnöke és elnök-vezérigazgatója volt – és C.-nek – aki a fenti társaság háromtagú végrehajtó bizottságának egyik tagja volt – kellett aláírnia. Másrészt V. – akire ily módon bizonyos, a nyersdohányszállítással kapcsolatos szerződéskötési jogosultságokat ruháztak – ezen időszakban párhuzamosan volt a WWTE igazgatótanácsának tagja, miközben még közvetlen kapcsolatban állt az SCC-vel, amelynek egyik alelnöke volt (lásd a fenti 174–179. pontot).
- 208 E megállapításokat nem cáfolhatja meg a felperesek azon érve, miszerint a megtámadott határozat tárgyát képező jogsértések kizárólag az egyéves időtartamú termelési szerződésekre vonatkoztak, miközben SCTC végrehajtó bizottságának 1998. évi feljegyzésében meghatározott szerződések három évre, vagy annál hosszabb időre szóltak. Valamely leányvállalat jogsértő magatartásának az anyavállalatnak való betudásához ugyanis nem kell bizonyítani, hogy az anyavállalat leányvállalata politikájának

egy bizonyos – a jogsértés tárgyát képező – területét befolyásolja (lásd a fenti 170. és 171. pontot).

- 209 A fenti 168. és 169. pontban kifejtett indokok miatt a felperesek azon érve is irreleváns, miszerint a „hosszú távú spanyol szállítási szerződések” nem bizonyítják, hogy arra utasították volna a WWTE-t, hogy jogsértést kövessen el.

– A WWTE-kézikönyvről

- 210 A Bizottság által a megtámadott határozat (398) preambulumbekkezdésében hivatkozott második bizonyíték az a tény, hogy a WWTE-kézikönyv úgy rendelkezik, hogy az „[e]lnök a beszerzési igazgatóval együtt közvetlenül felelős a [szerződések odaítélési eljárásaiért], kikérve előzetesen az anyavállalat engedélyét, amely minden év márciusában hagyja jóvá az adott gazdasági év költségvetését”.

- 211 Ezzel kapcsolatosan megállapítandó, hogy maguk a felperesek által nyújtott magyarázatok értelmében e rendelkezést alkalmazva az SCTC jogkörébe tartozik – a WWTE éves költségvetés jóváhagyási eljárása keretében és a szerződés-odaítélési eljárások megindítását megelőzően – a WWTE által Spanyolországban maximálisan felvásárolható nyersdohánymennyiség engedélyezése (lásd a fenti 73. pontot). Másképpen fogalmazva az SCTC feladata a nyersdohány-felvásárlásra vonatkozó költségvetés jóváhagyása, mielőtt még a WWTE elnöke megindíthatná a szerződés-odaítélési eljárásokat. Ez a körülmény egyértelműen megerősíti, hogy az SCTC ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt annak piaci magatartására.

- 212 A felperesek azon érvére vonatkozóan, miszerint a WWTE-kézikönyv nem bizonyító erejű az 1998. május 5. és 2000. év közötti időszakra nézve, mivel e kézikönyv 2000-ben készült, elegendő megállapítani, hogy a hivatkozott kézikönyv olyan bizonyítéknak minősül, amely kiegészíti a fenti 204. pontban említett, az SCTC végrehajtó bizottságának V.-hez intézett feljegyzését, ugyanis az utóbbi már önmagában bizonyítja, hogy a WWTE üzletpolitikája 1998-tól nem volt önálló (lásd a fenti 206. és 207. pontot).
- 213 Végül a felperesek azon érvét, miszerint a WWTE-kézikönyv nem bizonyítja kellőképpen, hogy az SCTC arra utasította volna a WWTE-t, hogy versenyellenes magatartást tanúsítson, a fenti 168. és 169. pontban már kifejtett indokok miatt el kell utasítani.
- A WWTE igazgatótanácsa 2000. január 20-i ülésének jegyzőkönyvéről
- 214 A Bizottság által a megtámadott határozat 314. lábjegyzetében hivatkozott harmadik bizonyíték az a tény, hogy a WWTE igazgatótanácsa 2000. január 20-i ülésének jegyzőkönyvéből kitűnik, hogy a szóban forgó társaság 2001. adóévre vonatkozó tevékenységi programját „az anyavállalat által” – vagyis a felperesek saját nyilatkozata értelmében az SCTC által – „javasolt módosításoktól függően” hagyják jóvá.
- 215 Ez a bizonyíték azt támasztja alá, hogy az SCTC ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt a WWTE piaci magatartására.

216 Meg kell jegyezni, hogy a fenti 214. pontban hivatkozott jegyzőkönyv más olyan bizonyítékokat is tartalmaz, amelyek azt bizonyítják, hogy a WWTE üzletpolitikáját az anyavállalatok némelyike irányította. Így például a jegyzőkönyvben említésre kerül, hogy „[V.] [megerősítette], hogy a termeltetési terv Wilsonba [vagyis az SCC és az SCTC székhelyére] történő elküldését ő végzi el, és nagyon bízott abban, hogy az márciusra jóváhagyásra kerül”.

– Az 1998. május 5-e és a megtámadott határozat elfogadásának napja közötti időszakra vonatkozó végkövetkeztetés

217 A fenti 204. és 216. pontban említett elemekből – valamint abból, hogy a szóban forgó időszak során az SCC és az SCTC a WWTE-ben majdnem 100%-os, majd 100%-os részesedéssel rendelkezett – kitűnik, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy ezen időszak alatt a fenti társaságok ténylegesen meghatározó befolyást gyakoroltak a WWTE magatartására.

218 Ezzel szemben meg kell állapítani – amint azt a felperesek helyesen hangsúlyozzák –, hogy a Bizottság által a megtámadott határozat egyetlen bizonyítéka sem enged arra következtetni, hogy a TCLT 1998. május 5-e és a megtámadott határozat elfogadásának napja közötti időszakban ténylegesen meghatározó befolyást gyakorolt volna a WWTE piaci magatartására. Ezzel kapcsolatosan a Bizottság nem támaszkodhat pusztán arra a tényre, hogy a TCLT a WWTE-ben 100%-os részesedéssel rendelkezett, mivel így a TCLT-t az Intabexhez képest (lásd a fenti 143. pontot), valamint a Universalhez és a Universal Leafhez képest (lásd a fenti 142. pontot) hátrányosan kezelné.

219 Ebből következően a Bizottság megalapozatlanul tudta be a TCLT-nek a WWTE által a fenti 218. pontban meghatározott időszakban elkövetett jogsértő magatartást, és ennél fogva nem állapíthatta meg jogszerűen, hogy a fenti időszak tekintetében kiszabott bírság megfizetéséért a TCLT egyetemlegesen felelős.

A felperesek által annak bizonyítására felhozott érvekről, hogy a WWTE a jogsértés ideje alatt önállóan folytatta tevékenységét a piacon

- 220 A felperesek azt állítják, a fenti 75–79. pontban ismertetett elemek azt bizonyítják, hogy a WWTE a jogsértés ideje alatt „széles” önállósággal rendelkezett az SCTC-vel szemben, továbbá „majdnem teljes” önállósággal rendelkezett az SCC-vel és a TCLT-vel szemben.
- 221 Mivel megállapításra került, hogy a TCLT nem vonható felelősségre a WWTE jogsértő magatartásáért (lásd a fenti 195–197., 218. és 219. pontot), a jelen kérdést nem szükséges a TCLT tekintetében megvizsgálni.
- 222 Elsősorban meg kell állapítani, hogy az a tény, hogy valamely leányvállalat saját helyi vezetéssel és saját eszközökkel rendelkezik, önmagában még nem bizonyítja, hogy piaci magatartását önállóan, az anyavállalatoktól függetlenül határozza meg. A jelen ügyben ugyan a WWTE valóban ilyen helyzetben volt, ám ettől még számos kérdés, illetve kiadás kapcsán ki kellett kérnie az SCTC előzetes jóváhagyását (lásd a fenti 183–187. pontot), illetve a WWTE elnöke nem indíthatta meg a nyersdohány-felvásárlási szerződésekre vonatkozó odaítélési eljárásokat anélkül, hogy az azokra vonatkozó költségvetést az SCTC jóvá ne hagyta volna (lásd a fenti 210. és 211. pontot), továbbá hogy az SCC és az SCTC aktív szerepet játszott a WWTE nyersdohány-felvásárlási politikájában (lásd a fenti 204–207. pontot).
- 223 Másodsorban azon állítással kapcsolatosan, miszerint a nyersdohány-felvásárlás a WWTE kizárólagos hatáskörébe tartozott, meg kell jegyezni – amint azt a felperesek maguk is elismerik, és amint az a fenti 210. és 211. pontban már kifejtésre került –, hogy az SCTC feladata volt a nyersdohány-felvásárlásra vonatkozó költségvetés jóváhagyása, mielőtt még a WWTE megindíthatta volna a szerződés-odaítélési eljárásokat. Egyértelmű tehát, hogy a WWTE nem önállóan járt el a nyersdohány-felvásárlás

terén. Mindenesetre a leányvállalat önállósága kizárólag azon termék piacára nézve értékelhető, amelyen a jogsértést elkövették.

- 224 Harmadsorban a fenti 222. és 223. pontban kifejtett indokok miatt a felperesek nem hivatkozhatnak hatékonyan azon tényre, hogy a Standard csoport decentralizált felépítésű. Azon állításuk, miszerint a WWTE tevékenysége a Standard csoport tevékenységeinek teljesen jelentéktelen részét képezi, még önmagában nem bizonyítja, hogy az SCC és az SCTC hagyták volna, hogy a WWTE önállóan határozza meg magatartását a piacon.
- 225 A fentiekből következően a felperesek által felhozott bizonyítékok alapján nem állapítható meg, hogy a WWTE a jogsértés ideje alatt önállóan folytatta tevékenységét a piacon.

Végekvetkeztetés

- 226 A fenti megfontolások összességéből következik, hogy a Bizottság helyesen tudta be a felelősséget az SCC-nek és az SCTC-nek a WWTE által elkövetett jogsértés miatt, jogszerűen állapította meg a felperesek egyetemleges felelősségét a bírság megfizetéséért, illetve tüntette fel őket a megtámadott határozat címzettjei között.
- 227 Ezzel szemben a Bizottság a jogsértés teljes idejére nézve megalapozatlanul jutott ugyanerre a következtetésre a TCLT tekintetében.
- 228 Ennélfogva a megtámadott határozat TCLT-t érintő részét meg kell semmisíteni.

- 229 A megtámadott határozat részleges megsemmisítése nincs hatással a bírság összegére, amelynek megfizetéséért az SCC és az SCTC továbbra is egyetemleges felelősséggel tartozik. Különösen – a felperesek által a válaszukban hivatkozottakkal ellentétben – a megsemmisítés nem befolyásolja a Bizottság által a bírság kellőképpen elrettentő hatásának biztosítása érdekében a bírság kiinduló összegére nézve alkalmazott 1,5-es szorzót (a megtámadott határozat (423) preambulumbekzdése), mivel ezt a szorzót a Bizottság az SCC – amely annak a gazdasági egységnek irányítója, amelyhez a WWTE tartozik – összesített forgalmát figyelembe véve rögzítette. Azal ellentétben, amit a felperesek állítanak válaszukban, a részleges megsemmisítés a WWTE-vel szemben kiszabott bírság kiinduló összegére a jogsértés időtartama címén alkalmazott 50%-os növelést sem befolyásolja (a megtámadott határozat (432) és (433) preambulumbekzdése). Az a tény, hogy a TCLT a jogsértésért nem vonható felelősségre, nem befolyásolja annak időtartamát.

A költségekről

- 230 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Ugyanezen rendelkezés 3. §-ának első bekezdése alkalmazásával részleges pernyertesség esetén a Törvényszék elrendelheti a költségeknek a felek közötti megosztását.
- 231 Mivel a jelen ügyben a kereset részleges pernyertességet eredményezett, az adott ügy körülményeinek helyes mérlegelése alapján a Törvényszék elrendeli, hogy a felperesek viseljék saját költségeik kétharmadát, illetve a Bizottság költségeinek kétharmadát, valamint hogy a Bizottság viselje saját költségeinek egyharmadát és a felperesek költségeinek egyharmadát.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (negyedik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **A Törvényszék a Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd-t érintő részében megsemmisíti az [EK] 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/C.38.238/B.2 – nyersdohány-ügy – Spanyolország) 2004. október 20-án hozott C (2004) 4030 végleges bizottsági határozatot.**
- 2) **A Törvényszék a keresetet az ezt meghaladó részében elutasítja.**
- 3) **Az Alliance One International, Inc., a Standard Commercial Tobacco Co., Inc. és a Trans-Continental Leaf Tobacco viseli saját költségei kétharmadát, illetve a Bizottság költségeinek kétharmadát, és a Bizottság viseli saját költségeinek egyharmadát és a felperesek költségeinek egyharmadát.**

Czúcz

Labucka

O'Higgins

Kihirdetve Luxembourgban, a 2010. október 27-i nyilvános ülésen.

Aláírások

II - 5402

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei	II - 5336
1. A felperesek és a közigazgatási eljárás	II - 5336
2. A megtámadott határozat	II - 5339
3. A megtámadott határozat címzettjei	II - 5342
Az eljárás és a felek kérelmei	II - 5349
A jogkérdésről	II - 5351
1. A felek érvei	II - 5352
2. A Törvényszék álláspontja	II - 5369
A leányvállalatok jogsértő magatartásának az anyavállalatoknak való betudhatóságával kapcsolatos előzetes észrevételek	II - 5369
A Bizottság által a megtámadott határozatban az anyavállalatoknak a leányvállalatuk által elkövetett jogsértésért fennálló felelőssége megállapításának érdekében alkalmazott kritériumokról	II - 5373
Az első jogalap második részéről	II - 5377
A Bizottság által a jelen ügyben alkalmazott módszer jogszerűségéről és a második jogalapról	II - 5379
A felperesek és a WWTE közötti gazdasági egység létezéséről	II - 5381
Az 1996. március 13-tól 1998. május 5-ig tartó első időszakról	II - 5382
– V. Standard csoporton belüli feladatköréről	II - 5385
– A WWTE igazgatótanácsa 1996. március 25-i és 26-i ülésének jegyzőkönyvéről	II - 5387
	II - 5403

– A WWTE elnöke által V.-nek címzett telefaxok.	II - 5390
– Az 1996. március 13-tól 1998. május 5-ig tartó időszakra vonatkozó végkövetkeztetés.....	II - 5391
Az 1998. május 5-e és a megtámadott határozat elfogadásának napja közötti időszakról	II - 5393
– V.-nek a termeltetési szerződések megkötésében játszott szerepéről.	II - 5394
– A WWTE-kézikönyvről	II - 5396
– A WWTE igazgatótanácsa 2000. január 20-i ülésének jegyzőkönyvéről. .	II - 5397
– Az 1998. május 5-e és a megtámadott határozat elfogadásának napja közötti időszakra vonatkozó végkövetkeztetés	II - 5398
A felperesek által annak bizonyítására felhozott érvekről, hogy a WWTE a jogsértés ideje alatt önállóan folytatta tevékenységét a piacon.....	II - 5399
Végkövetkeztetés	II - 5400
A költségekről	II - 5401